

**Läro-utbildningen
Examensarbete
Hösten 2004**

Förskolans läroplan – en osynlig läroplan?

En studie kring föräldrars kunskap om förskolans läroplan

**Handledare:
Laila Gustavsson**

**Författare:
Charlotte Bengtsson
Tina Olsen**

Förskolans läroplan – en osynlig läroplan?

En studie kring föräldrars kunskap om förskolans läroplan

Abstract

Vi vill med vår studie belysa föräldrars uppfattning om förskolans läroplan och visa på vikten av kommunikation mellan förskola och hem. Teoridelen behandlar förskolan och läroplanens historia sett ur ett samhällsperspektiv. Likaså behandlas utvecklingsekologi med fokus på Bronfenbrenners teorier. Kapitlet avslutas med en presentation av forskning kring förhållandet mellan förskolan och hemmet. I den empiriska delen har vi använt oss av kvantitativ metod i form av en enkätundersökning bland föräldrar med barn i förskolan, samt kvalitativ metod i form av intervjuer med föräldrar, pedagoger och rektorer. Studien visar på att föräldrar vill engagera sig i förskolans verksamhet men att tid och ork inte räcker till. Många föräldrar menar att det viktigaste är att deras barn trivs och mår bra i förskolan, och att de litar på pedagogernas kompetens. I diskussionsdelen förs ett resonemang kring vikten av trygghet och kommunikation i mötet mellan hemmet och förskolan. Likaså vikten av förståelse för varandras olika förväntningar och behov.

Ämnesord: Förskola och hem, förskolans läroplan, föräldrakontakt, kommunikation.

Innehåll

1 Inledning.....	s. 6
1.1 Syfte och frågeställningar.....	s. 8
1.2 Uppsatsens disposition	s. 8
2 Litteraturl.....	s. 8
2.1 Förskolans bakgrund	s. 9
2.1.1 Statens inflytande ökar	s.10
2.2 Förskolans första läroplan	s.12
2.3 Utvecklingsekologi.....	s.14
2.4 Familjen och förskolan.....	s.17
3 Empirisk del	s.20
3.1 Kvantitativ och kvalitativ metod	s.21
3.2 Pilotstudie.....	s.23
3.3 Huvudstudiens genomförande.....	s.23
3.3.1 Urval.....	s.23
3.3.2 Genomförande av enkäter	s.25
3.3.3 Genomförande av intervjuer.....	s.26
3.3.4 Analysen.....	s.27
4 Resultat och analys av empirisk del	s.28
4.1 Redovisning av enkäter	s.29
4.1.1 Vilka kunskaper har föräldrar om förskolans läroplan?.....	s.29
4.1.2 Anser föräldrar att förskolan har informerat om läroplanen?	s.31
4.1.3 Anser föräldrar att det är viktigt att ha kunskap om läroplanen?	s.33
4.1.4 Föräldrars möjlighet att påverka verksamheten	s.35
4.1.5 Vad anser föräldrar att de har möjlighet att påverka i förskolan?.....	s.36
4.1.6 Områden föräldrar önskar ett större inflytande över	s.37
4.2 Redovisning av intervjuer	s.38
4.2.1 Intervjuer med föräldrar	s.38
4.2.2 Intervjuer med pedagoger.....	s.39
4.2.3 Intervjuer med rektorer.....	s.41

4.3 Sammanfattande analys.....	s.42
5 Diskussion	s.42
5.1 Metodkritik.....	s.46
5.2 Etiska överväganden	s.48
6 Sammanfattning	s.49
Källförteckning.....	s.51
Bilagor.....	s.53

1 Inledning

Förskolan fick sin första läroplan 1998 – Lpfö 98. Det var en läroplan som hade höga förväntningar på sig. Nu skulle förskolans status höjas och dess budskap bli tydligt. Det har gått några år sedan dess och forskning och utvärderingar börjar presenteras kring ämnet. Synpunkterna och frågorna är många, men det som har inspirerat oss till denna studie har framförallt varit avsaknaden av frågor som:

- Vilken kunskap har föräldrar till barn i förskolan om Lpfö 98 och dess innehåll?
- Vilken möjlighet anser föräldrar att de har att påverka verksamheten i förskolan?

Lpfö 98 har ständigt varit närvarande under hela vår lärarutbildning. Den har varit vår stomme och vår ledstjärna, och ändlösa timmar har tillbringats med fördjupning och diskussioner i och kring Lpfö 98 och dess innehåll. Dock anser vi att det i lärarutbildningen har saknats litteratur och diskussion kring huruvida förskolan har lyckats med att föra ut sitt budskap till föräldrar med barn i förskolan. När förskolan fram med sitt budskap till föräldrarna? Om inte, vad beror detta på? Detta tycker vi är viktiga frågor att ställa sig både som lärarutbildare, lärarstudent och pedagog i det verksamhetsfältet. De kan vara en väg i att nå fram till en medvetenhet om vikten av kommunikation inom förskolan och dess verksamhet. Likaså att det finns olika behov och kunskap hos pedagoger och föräldrar inom förskolan, samt att sådant som historia, traditioner och förväntningar spelar en viktig roll.

I litteratur, föreläsningar och seminarier behandlas ofta Lpfö 98 ur ett lärarperspektiv eller barnperspektiv. Något vi har saknat har varit Lpfö 98 sett ur ett föräldraperspektiv. Under vår tid som lärarstuderande har vi båda samtidigt varit föräldrar till barn inom förskolans verksamhet och på så sätt haft förmånen att se verksamheten ur flera synvinklar. Framförallt under den verksamhetsförlagda utbildningen har vi blivit medvetna om att många föräldrar inte känner till Lpfö 98 och dess innehåll. För oss har den stora frågan varit varför men också vad som kan göras för att förändra detta?

I Lpfö 98 står det:

Föräldrar skall ha möjlighet att inom ramen för de nationella målen vara med och påverka verksamheten i förskolan. Att förskolan är tydlig i fråga om mål och innehåll är därför en förutsättning för barnens och föräldrarnas möjligheter till inflytande.

(Utbildningsdepartementet, 1998, s.15)

För att uppnå detta måste förskolan nå ut med sitt budskap till föräldrarna. Skall man kunna ha inflytande över något måste man också ha kunskap om detsamma. Här vilar det tyngsta ansvaret på förskolan. Som pedagog inom förskolan har man antagit ett uppdrag och detta uppdrag innebär att arbeta utifrån de mål och riktlinjer som finns dokumenterade i Lpfö 98. I detta arbete ligger också att förmedla innehållet i och betydelsen av läroplanen, framförallt till de föräldrar som har sina barn i verksamheten. Lyckas inte förskolan med arbetet att förmedla läroplanens innehåll till föräldrarna, misslyckas den samtidigt med uppdraget att arbeta utefter detsamma. Detta eftersom läroplanen tydligt klargör att förskolan skall ge föräldrarna möjligheter till inflytande över hur läroplanens mål konkretiseras i den pedagogiska planeringen.

För att få en ökad förståelse till varför förskolan ser ut som den gör idag har vi valt att göra en tillbakablick över förskolans historia. Detta för att se vilka behov och krafter det var som startade det hela samt vilka förändringar som har skett längs vägen. Likaså hur förhållandet mellan förskola och hem har sett ut genom åren. Vi väljer att se på förskolan ur ett samhällsperspektiv och titta lite närmre på begreppen utvecklingsekologi och styrning. I vår studie kommer vi att använda oss av kvantitativ metod i form av en enkätundersökning bland föräldrar till barn i förskolan, för att på så sätt få en tydligare bild av föräldrars syn på Lpfö 98. Likaså kommer kvalitativ metod att användas i form av intervjuer med föräldrar, pedagoger och rektorer. I arbetet kommer vi att använda oss av begreppet pedagoger då vi syftar på de personer som arbetar i samt har ansvar för den pedagogiska verksamheten i förskolan.

1.1 Syfte och frågeställningar

Syftet med vår studie är att belysa föräldrars kännedom och uppfattning om Lpfö 98, samt att visa på vikten av kommunikation mellan förskolan och hemmet. Likaså besvara frågeställningarna:

- Vilken kunskap har föräldrar till barn i förskolan om förskolans läroplan – Lpfö 98?
- Vilken möjlighet anser föräldrar att de har att påverka verksamheten i förskolan?

1.2 Uppsatsens disposition

I det första kapitlet har vi givit en bakgrund till arbetets fokus samt presenterat syfte och frågeställningar. Här följer en kortfattad beskrivning av innehållet i följande kapitel.

I kapitel två gör vi en genomgång av förskolans historia, vilken belyses i relation till familjen och samhället. Vi redogör för de teoretiska utgångspunkterna som utgörs av Bronfenbrenners teorier kring utvecklingsekologi och styrning. I kapitel tre redogör vi för de metodologiska utgångspunkterna och de ställningstaganden vi har ställts inför. Likaså innehåller kapitlet en beskrivning av det praktiska genomförandet av studien. En redogörelse för resultat och analyser presenteras i kapitel fyra. Första delen beskriver enkätundersökningens resultat medan den andra delen belyser de intervjuer som har genomförts. I kapitel fem följer en diskussion kring de resultat vår studie har gett i förhållande till arbetets syfte och frågeställningar. Likaså behandlas metodkritik och etiska överväganden. Arbetet avslutas med en sammanfattning i kapitel sex.

2 Litteraturdel

För att kunna förstå den moderna svenska förskolans funktion i dagens samhälle, både vad det gäller dess förtjänster och dess problem, kan vi inte bara se på hur det ser ut idag. Likaså kan vi inte bara se på dagens verklighet för att förstå morgondagens. I båda fallen måste vi ha kunskap om historien (Persson, 1991). Denna kunskap är en viktig tillgång för pedagogers egen yrkesidentitet och för gemenskapen inom arbetsfältet. Likaså för det arbete som utförs idag och för skapandet av morgondagen (Tallberg Broman, 1995). Det är också av stor vikt att

se förskolan som en relation mellan tre olika parter; barnet, föräldrarna samt förskolan. Det är pedagogerna som tillsammans med föräldrarna ska hjälpa barnet i dess väg in i samhället, men pedagoger och föräldrar går in i denna uppgift med olika förutsättningar. Resultatet av detta samarbete är helt beroende av det samspel som utvecklas mellan föräldrar och pedagoger (Flising, Fredriksson & Lund, 1996).

2.1 Förskolans bakgrund

I slutet av 1800-talet fick industrialiseringen sitt genombrott i Sverige och många flyttade till städerna i hopp om att få det bättre (Flising, Fredriksson & Lund, 1996). Detta gjorde att det blev ett större geografiskt avstånd mellan släkt och familjemedlemmar vilket i sin tur försvårade tillsynen av barnen. Tidigare hade både arbete och tillsyn av barnen kunnat skötas i hemmet, men denna möjlighet försvann nu då arbetsplatsen låg utanför hemmet. Övergången från jordbrukarsamhälle till industrisamhälle ledde till en kris vad gällde omsorg, vård och fostran och på något sätt måste nu barnen integreras i samhället. Detta var en bidragande orsak till den stora debatt som fördes under slutet av 1800-talet och början utav 1900-talet kring behovet av att uppfostra folket och deras barn. Detta sammanföll också med presentationer av olika teorier kring vikten av barnets första år sett ur en grundläggande betydelse (Tallberg Broman, 1995).

Den första småbarnsskolan öppnades i Stockholm 1836 på initiativ av Carl af Forells (1783-1848). Här undervisades barnen i läsning, räkning och religion och lektionerna varvades med lek och måltider (Tallberg Broman, 1995). År 1842 infördes allmän skolplikt i Sverige. Detta för att det nya industrialiserade samhället krävde ett ökat behov av läskunnighet i en tid då nya idéer alltmer började spridas (Orlenius, 2001). I Stockholm startade år 1854 den första barnkrubban. Barnkrubborna tog hand om barn till fattiga förvärvsarbetande kvinnor och finansierades med hjälp av gåvor från privatpersoner, föreningar och stiftelser. Några pedagogiska mål med verksamheten fanns inte och inte heller fanns det några krav på lokalernas standard och hygien (Granberg, 1998). År 1896 startar den första barnträdgården, inspirerad av en socialpedagogisk rörelse kallad Kindergarten som grundades av Friedrich Fröbel (1782-1852). Här lyftes barnet fram som en unik varelse som behövde vård men också utvecklingsmöjligheter. Detta var den klart dominerande pedagogiken i Sverige under 1900-talets första decennier och dess påverkan är tydlig i den svenska förskolan än idag, vilket kan

ses i den betydelse leken och omvårdnad fortfarande har för verksamheten i förskolan (Tallberg Broman, 1995).

Barnpsykologin hade fått sitt stora genombrott under 1920-talet runt omkring i Europa men det var först på 1930-talet som den började få konsekvenser för pedagogiken i de svenska barninstitutionerna. Elsa Köhler (1879-1940) var en psykolog från Österrike som fick stor betydelse för det pedagogiska arbetet i de svenska barnträdgårdarna. Hon utgick från utvecklingspsykologiska kunskaper om barns olika åldersstadier och ansåg att psykologin måste vara grunden för småbarnspedagogiken. Det kan sägas att 1930-talet på många sätt var en brytningstid i Sverige, både vad det gällde det politiska planet, den offentliga barnomsorgen och familjen. Socialdemokratin fick riksdagsmajoritet 1932 och hade som mål att skapa det nya folkhemmet där varje individ skulle ges möjligheter till att utvecklas efter sina egna förutsättningar. Samtidigt påbörjades arbetet med att skapa ett socialt skyddsnät med hjälp av olika reformer. Samhället förändrades i rask takt och det skapades nya behov (Persson, 1991).

2.1.1 Statens inflytande ökar

Under och efter andra världskriget ökade efterfrågan på barntillsyn då konjunkturen gick upp och kvinnorna behövdes i arbetslivet. Barnkrubbarnas namn ändrades till daghem medan barnträdgårdarna fick namnet lekskola (Granberg, 1998). Verksamheterna fick sina första statliga stöd 1944 och det berodde främst på att staten på detta sätt kunde underlätta för kvinnorna att komma ut i arbetslivet då det var stor brist på arbetskraft. Barninstitutionerna blev inte uppmärksammade för innehållet i den verksamhet de faktiskt drev eller för vad som var det bästa för barnet, utan barninstitutionerna sågs nu ur ren arbetsmarknadssynpunkt (Tallberg Broman, 1995). Under 1950-talet var det återigen ett mindre behov av kvinnlig arbetskraft och då menade experterna på nytt att barn mätte bäst av att vara hemma med sin mamma. I början utav 1960-talet var det återigen brist på arbetskraft och barntillsynen ökade igen samtidigt som experterna talade om vikten av daghem och lekolor för barns utveckling (Granberg, 1998). Det står klart att den offentliga barnomsorgens tillkomst och utbyggnad var och är intimt förknippad med förändringar på arbetsmarknaden och i familjelivet. Framförallt är det behovet av kvinnlig arbetskraft som varit styrande (Tallberg Broman, 1995).

År 1963 beslutas att daghem och lekskolor gemensamt skall benämnas barnstugor. Samma år blev Socialstyrelsen tillsynsmyndighet för verksamheten (Granberg, 1998). Men det som verkligen blev en milstolpe i den offentliga barnomsorgens historia är Barnstugeutredningen (1972), som för första gången använder sig av begreppet förskola som gemensam benämning för det som tidigare hade varit daghem och lekskola. Barnstugeutredningen presenterade också olika utvecklingspsykologiska teorier och genom detta förankrades förskolans verksamhet än mer i ett vetenskapligt tänkande. De teorier som främst fördes fram var Jean Piagets kognitiva utvecklingsteori med betoning på den sociala, emotionella och begreppsliga utvecklingen, samt Erik H Erikssons psykodynamiska teori om identitetsutveckling. Det var främst genom Barnstugeutredningen som staten gjorde sitt stora intåg inom den offentliga barnomsorgen. Barnomsorgen blev nu samhällets ansvar och skulle finansieras med skattemedel och avgifter. Barnstugeutredningen var en viktig utredning för förskolans utbyggnad men också som en vägledning i vilken metodik och pedagogik som skulle bedrivas (Persson, 1991).

År 1975 kom Förskolelagen vilken gav alla sexåringar rätt till förskoleplats. Daghem och lekskola får också det gemensamma namnet förskola. Efter att en expertgrupp tillsatts för att utarbeta förslag om barnomsorgens kvalitet och kvantitet, presenterades 1987 *Pedagogiskt program för förskolan*. År 1991 beslutades att alla barn skall ha rätt till förskoleplats från ett års ålder. Därefter förs sexåringarna över till skolan och 1998 kommer förslaget om att förskolan för 1-5-åringar skall bli en egen skolform inom skolväsendet. Detta år får förskolan sin första läroplan – Lpfö 98. Samtidigt flyttas myndighetsansvaret för barnomsorgen från Socialstyrelsen till Skolverket. Grundtanken är att de olika läroplanerna för förskolan, förskoleklass, grundskolan samt gymnasieskolan skall utgöra en helhet och att förskolan blir det första steget i en sammanhållen grundutbildning för barn och unga mellan ett och sexton år (Granberg, 1998).

Från 1970-talets mitt och framåt kan ses som den stora utbyggnadsperioden då det gäller förskolan. Men det var en utbyggnad som också möttes av stora protester bland dem som menade att barnen hade det bättre hemma hos sin mamma. De menade att daghemmen var ett hot mot familjen och att barnen inte skulle uppfostras på institution. Den kvinnliga frigörelsen var en del av denna hotbild. För staten var dock dilemmat att det behövdes skapas möjligheter för näringsliv och offentlig sektor att expandera, och detta kunde inte ske utan en markant ökning av kvinnor på arbetsmarknaden. Detta innebär ett ökat intresse hos staten för att

underlätta för kvinnor att komma ut i arbetslivet genom att erbjuda kvinnorna barnomsorg. Under 1970-talet skapades också den mall som blivit till modell för den moderna svenska förskolan. Den baserades på teorier om kognitiv utveckling, psykodynamisk utveckling och socialisation. Vad gäller metodik och pedagogik hämtades inspirationen från de gamla barnträdgårdarna tillsammans med en syn på det individuella barnet och ett dialogpedagogiskt arbetssätt. Nya och gamla idéer blandades. I mallen ingick också att förskolan hade tolv timmars öppethållande, personalen bestod av ungefär hälften förskollärare och barnskötare och barngrupperna var indelade i småbarnsgrupper (0-3 år) och syskongrupper (3-7 år). Mycket av denna modell lever fortfarande kvar i dagens svenska förskola (Persson, 1991).

2.2 Förskolans första läroplan

Den 1 januari 1998 blev Skolverket tillsynsmyndighet för förskolan, övrig förskoleverksamhet och skolbarnomsorg. Samma år fick förskolan sin första läroplan och fick för första gången specifika mål och riktlinjer för verksamheten och dess innehåll. Dessa mål och riktlinjer visar på den kvalitetsutveckling och den inriktning på verksamheten som samhället önskar sig av förskolan. Angående ansvarsfördelningen gällande läroplanen anger staten de övergripande målen och riktlinjerna medan det är kommunerna som står för genomförandet. Utbildningssystemet i Sverige har idag tre läroplaner; en för förskolan (Lpfö 98), en för den obligatoriska skolan, förskoleklassen samt fritidshemmet (Lpo 94) och slutligen en för de frivilliga skolformerna (Lpf 94). Tanken är att dessa tre läroplaner skall länka i varandra utifrån en gemensam syn på kunskap, utveckling och lärande (Utbildningsdepartementet, 1998).

Lpfö 98 är en förordning med bindande föreskrifter, vilket innebär att dessa skall styra förskolan. Här finns förskolans värdegrund och uppdrag formulerade och likaså de mål och riktlinjer som skall gälla för verksamheten. Däremot finns det inte beskrivet hur dessa mål skall uppnås utan detta överlåtes till de pedagoger som arbetar i förskolan. Lpfö 98 slår fast att barnets utveckling och lärande skall främjas i nära samarbete mellan förskola och hem. Likaså att det hos barnet skall läggas en grund för ett livslångt lärande. Mål och riktlinjer finns för följande områden:

- Normer och värden.
- Utveckling och lärande.
- Barns inflytande.

- Förskola och hem.
- Samverkan med förskoleklass, skola och fritidshem.

Precis som i övriga läroplaner för skolväsendet innehåller Lpfö 98 mål att sträva mot vilket ytterligare befäster länken mellan de tre läroplanerna. Verksamheten i förskolan skall planeras, genomföras, utvärderas och utvecklas i enlighet med dessa mål (Utbildningsdepartementet, 1998).

Orlenius (2001) hävdar att det är av vikt att se på läroplanerna ur ett samhällsperspektiv. De är snarare en spegling av de aktuella värderingar och uppfattningar som finns i samhället än nyvunna insikter, baserade på forskningsresultat inom det pedagogiska området. Läroplaner är politiska dokument och därmed också styrmedel för förskola och skola. De återspeglar olika intresseinriktningar, olika värderingar och olika syn på vad som anses viktigt att kunna i dagens samhälle. Staten styr förskola och skola genom att formulera mål, kommunerna bestämmer vilka medel som skall användas för att nå målen och hur målen skall nås avgörs av dem som verkar inom förskolan. Dock ifrågasätter Orlenius (2001) synen på läroplaner som styrinstrument och hävdar istället att de skall ses som tolkningsinstrument och instrument för orientering i en komplex verklighet. Han anser också att målen inte i praktiken kan styra verksamheten, utan istället att de innehar en ideologisk funktion och fungerar som visioner.

Läroplanerna bör också ses ur ett internationellt perspektiv. Sverige har förbundit sig att följa internationella överenskommelser vars riktlinjer ska efterlevas i förskola och skola. Till dessa internationella överenskommelser hör Barnkonventionen som behandlar barns rättigheter. I artikel 29 står det skrivet att barnets utbildning skall syfta till att förbereda barnet för ett ansvarsfullt liv i ett fritt samhälle. Likaså att det skall råda en anda av förståelse, fred, tolerans, jämställdhet mellan könen och vänskap mellan alla folk oavsett ursprung och religiös tillhörighet. Barnets utbildning skall också syfta till att utveckla barnets fulla möjligheter vad det gäller personlighet, anlag samt fysisk och psykisk förmåga (Statens Skolverk, 1995).

I och med Lpfö 98 lämnar förskolan ett stadietänkande kring barn bakom sig. Tidigare skulle barnen jämföras med både varandra och med en förutbestämd måttstock. Idag utgår förskolan alltmer ifrån barnets individualitet och unika kompetens. Lpfö 98 har en grundsyn på barn, kunskap och lärande som kan sammanfattas med ett behov av vuxna som möter varje barn, ser dess möjligheter och som engagerar sig i det medmänskliga samspelet (Jonstoj, 2000).

För att Lpfö 98 skall kunna bli synlig i arbetet och innehållet i verksamheten inom förskolan kräver detta en medvetenhet hos pedagogerna. Målen i Lpfö 98 representeras av normer och värden, kvaliteter eller färdigheter och en förståelse för sig själv och sin omvärld (Pramling Samuelsson & Asplund Carlsson, 2003). Lpfö 98 kräver reflektion av dem som skall arbeta utefter den. Detta framförallt eftersom det inte anges hur målen skall uppnås och endast fåordigt kring metoder. Genom detta tydliggörs ett undersökande arbetssätt samt en flexibel och individuell syn på barn som kompetenta. Likaså en syn på kunskap som en process där alla sinnen och barnets olika sätt att uttrycka sig samspelar. Fokus sätts på lärandet som något som sker i samspel med omgivningen. Hur detta ska uppnås och efterlevas överlåter man till de pedagoger som arbetar i förskolan att avgöra (Jonstojj, 2000).

2.3 Utvecklingsekologi

Forskare har länge varit överens om att människan utvecklas i samverkan med sin miljö. I ett socialt samspel med andra människor formas vi och vi formar vår omgivning. Vi förändrar och anpassar oss till rådande värderingar i familj, omgivning och samhälle. Människan och samhället befinner sig i ständig kommunikation (Persson, 1991).

Den utvecklingsekologiska forskningen var fram till 1970-talet till stor del koncentrerad till att studera barns utveckling i en klinisk situation. Detta innebar att forskare analyserade barns beteende i experimentsituationer och drog utifrån dessa situationer generella slutsatser kring hur barn tänker och utvecklas. Denna forskning har i sin tur haft stor betydelse för utformandet av förskolans pedagogiska inriktning. Kritikerna till detta sätt att bedriva forskning menade att man ignorerade det faktum att utveckling är ett resultat av ett samspel mellan individ och miljö. Utifrån de aspekter som forskningen hittills hade bedrivits analyserades barns utveckling i ett samhälleligt tomrum utan anknytning till omvärlden (Persson, 1991).

Urie Bronfenbrenner (1917-), en amerikansk forskare inom barn- och utvecklingspsykologin samt inom barn- och familjepolitiken, motsatte sig den traditionella forskningen som hade bedrivits inom utvecklingspsykologin fram till 1970-talet. Han hävdade att utvecklingspsykologin istället måste syssla mer med verkligheten, vilket innebar att studera barns och vuxnas vardag istället för i kliniska experimentsituationer. Endast på detta sätt

skulle forskningens resultat kunna få någon betydelse i arbetet med att förbättra människors villkor. Bronfenbrenner ville förändra utvecklingspsykologins inriktning och vidga dess perspektiv. Ifrån att ha varit helt individinriktad med koncentration på den allra närmsta miljön ville Bronfenbrenner istället att utvecklingspsykologin skulle innefatta alla de strukturer i samhället i stort som direkt eller indirekt får konsekvenser för den enskilde individen (Bronfenbrenner, 1979). Enligt Andersson (1980) anser Bronfenbrenner att vi måste studera utvecklingens ekologi vilken han definierar på följande sätt:

Den mänskliga utvecklingens ekologi inrymmer det vetenskapliga studiet av den fortgående, ömsesidiga anpassningen mellan en aktiv, växande mänsklig varelse och förändrande karakteristiska i de närmiljöer i vilka den utvecklande personen lever, såsom dessa processer påverkas av relationerna mellan miljöerna sinsemellan och av det större sammanhang vilket omger närmiljöerna.

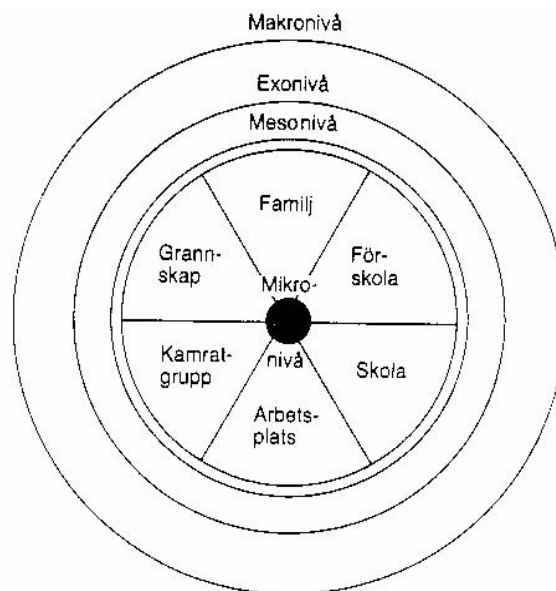
(Andersson, 1980, s. 9)

Ordet ekologi kommer från det grekiska ordet "oikos", som betyder hus och hem, boning. På 1860-talet använde sig den tyske biologen Haeckel begreppet ekologi för att beteckna läran om sambandet mellan de levande organismerna, inklusive människan, och deras miljö. På 1920-talet användes begreppet ekologi inom samhällsvetenskaperna för att beteckna studier för sociala beteendens spridning i rummet – socialekologi (Andersson, 1980).

Det som enligt Andersson (1980) är framträdande i Bronfenbrenners teori är betoningen av de yttre förhållanden som styr och påverkar en individs levnadsvillkor. Likaså hur den faktiska situationen upplevs av individen. Bronfenbrenner (1979) hävdar att det är viktigt att kartlägga de förhållanden under vilka människor lever och utvecklas samt hur människorna själva upplever dessa förhållanden. Dock är det inte bara miljön som påverkar individen utan individen kan också påverka delar av sin miljö. Detta leder fram till Bronfenbrenners syn på individen och miljön som ett system där han menar att miljön skall ses som en serie sammanhängande strukturer, där den ena rymmer i den andra. Längst inne finns barnet och i dess närmiljö finns olika komponenter såsom familj, förskola, skola, kamrater och liknande. Dessa bildar alla ett nätverk av relationer, ett system, som påverkar barnet. Detta system kallar Bronfenbrenner för *mikrosystem*. Genom att barnet ingår i flera olika mikrosystem kommer de alla att utöva en påverkan på barnet, som i sin tur kommer att påverka sin närmiljö.

Relationerna mellan olika närmiljöer bildar ett system som utvecklingsekologin kallar för *mesosystem*. Hittills har dessa miljöer haft en direkt påverkan på barnet eftersom det vistas i desamma. Men det finns också miljöer som barnet inte vistas i men som trots det påverkar dess utveckling. Hit hör föräldrars arbetsplatser, olika samhällsliga institutioner och de politiska beslut som kommunen tar. Dessa bildar ett tredje system, *exosystem*, som indirekt verkar ner på mikrosystemet. Tillsammans bildar dessa system ett samhälle vars kulturella, ideologiska och politiska värderingar gör att förhållanden inom en kultur kan liknas vid förhållanden i en annan kultur. Detta övergripande förhållande benämns som *makrosystem*. I det ekologiska systemet blir barnets utveckling en rörelse från det innersta till en uppfattning om de yttre systemen. Förhållandet mellan barnet och de olika systemen kan beskrivas genom nedanstående modell.

Figur 2.1 Det utvecklingsekologiska systemet. Bilden är hämtad från Persson (1991).

Att uppfatta miljön på detta sätt resulterar inte automatiskt i en bättre utvecklingspsykologisk forskning. Det krävs också en utveckling av teoretiska modeller kring hur den enskilde individen påverkas av relationerna mellan de olika nivåerna (Andersson, 1980).

Enligt Andersson (1980) bygger Bronfenbrenner sin teori kring det utvecklingsekologiska systemet på en inifrån och ut modell, till skillnad från det vanliga att i sociologiska sammanhang starta utifrån och arbeta sig inåt. Bronfenbrenner (1979) hävdar att för att kunna se och förstå ett barns utveckling kan vi inte bara se barnet i en närmiljö utan i flera samtidigt.

Är man som forskare intresserad av att titta närmre på hur ett barn utvecklas och påverkas av att vara i förskolan, bör studier av barnet inte endast ske i förskolemiljö utan också i hemmiljö. Enligt Bronfenbrenners modell sker alla politiska beslut kring barnomsorgen och skolan på makrosystemnivå och dessa beslut får direkt eller indirekt påverkan för barnet i dess närmiljöer.

Dagens barn är i hög grad en del av samhället. Detta framförallt beroende på de förändringar som har skett i det svenska samhället de senaste årtiondena, så som utvecklingen i familjen med kvinnors ökade förvärvsarbete och barnen som tillbringar stora delar av dagen i miljöer utanför hemmet (Persson, 1991). Enligt Fredriksson (1991) pekar Bronfenbrenners utvecklingsekologiska teori på att det är viktigt för barns utveckling att de olika närmiljöerna binds ihop genom att föräldrar och pedagoger står i nära kontakt med varandra. Kveli (1994) hävdar att barnet måste förstås i förhållande till olika närmiljöer, men viktigt är också att förstå närmiljöerna i förhållande till varandra.

Samspelet sker mellan en aktiv individ och en aktiv miljö. För att uppnå starka band mellan de olika närmiljöerna, t.ex. mellan hemmet och förskolan, måste det mellan deltagarna finnas ett ömsesidigt förtroende, maktbalans samt känslomässigt varma relationer. Det finns med andra ord goda förutsättningar för att barnet har det bra om föräldrar och pedagoger förstår och respekterar varandra. Vid ett besök i Stockholm sade Bronfenbrenner: ”Daghem är bra för små barn, de är säkert mycket bra – men bara om barnets föräldrar tycker att de är bra.” (Fredriksson, 1991, s. 72).

2.4 Familjen och förskolan

Förhållandet mellan familjen och förskolan är inte ett alltigenom lätt förhållande. Det har skett stora förändringar det senaste århundradet vilket framförallt beror på omfördelningen av ansvaret för barnen. Vem är det som har ansvaret för barnen och var går gränsen mellan det privata och det offentliga? Vilken är föräldrarnas uppgift och vilken är samhällets? Svaren är lika föränderliga som samhället men generellt kan sägas att det samhälleliga ansvaret för barnen har ökat under det senaste århundradet. Successivt har övertagandet av uppfostran och undervisning av barnen ålagts samhället. Samtidigt som det samhälleliga åtagandet för barnen ökade under 1970-talet så ökade också kontakten mellan familjen och de professionella på de

samhälleliga institutionerna. Inom forskningen hade man börjat fokusera kring vikten av att se barnet i sitt sociala sammanhang vilket också satte familjen i fokus. Den största anledningen till att föräldrasamverkan ökade berodde främst på den stora utbyggnaden av barnomsorgen, och det faktum att allt fler barn tog del av densamma. Det var en ny tid med nya ideal, vilket också ställde nya krav på samarbete mellan institutioner och familj. Idag tillbringar flertalet barn en stor del av sin dag tillsammans med pedagogiskt utbildad personal, vilket innebär att en stor del av ansvaret för barnets dagliga vård, uppfostran och undervisning ligger hos andra än föräldrarna och den närmsta familjen. Även det professionella uppdraget har förändrats det senaste århundradet. Idag handlar det inte längre om att lära ut utan om ett samarbete, samspel och kontakt i ett delat ansvar om barnet, vilket är en stor utmaning för dagens pedagoger (Tallberg Broman, 1995).

Det är viktigt för barnets möjligheter till positiv utveckling med ett väl fungerande samarbete mellan förskolan och hemmet. Det är dock inte lätt att arbeta fram ett fungerande samarbete. Det kan finnas många hinder som måste passeras på vägen (Fredriksson, 1991). Föräldrar är ingen enhetlig grupp. De har olika värderingar och lever i olika kulturer och deras kunskaper och erfarenheter varierar (Flising, Fredriksson & Lund, 1996). Föräldrars förväntningar på förskolan spelar en viktig roll och de skiljer sig också åt beroende på barnets ålder. Då barnet är litet är det främst sådant som mat och sovtider som är viktigt, medan sådant som kompisrelationer får större betydelse då barnet blir äldre. Föräldrarnas arbetsliv och arbetsvillkor är också en viktig faktor för hur mycket de hinner och orkar engagera sig i barnets vardagstillvaro på förskolan. Vad det gäller pedagogerna kan det vara brist på kompetent personal och för lite personal i verksamheten överhuvudtaget. Om en pedagog inte känner sig trygg i sin yrkesroll kan det resultera i att det kan kännas som en extra belastning med ett nära samarbete med föräldrarna (Fredriksson, 1991).

Fredriksson (1991) anser att om förskolorna blir mer öppna för synen att ta emot föräldrar skulle ett utvidgat samarbete mellan hemmen och förskolan vara möjligt. Föräldrar är i regel intresserade av att lära känna barnets vardagstillvaro på förskolan, om pedagogerna välkomnar dem och visar på att föräldrarna är viktiga för barnen och därmed också för förskolan. Rahm & Wall (1990) hävdar att ju mindre föräldrar och pedagoger vet om varandra, desto större är risken att de inte förstår varandras situation. Då ökar också risken för att båda parter har orealistiska förväntningar och ställer orimligt höga krav på varandra. För att kunna mötas i en relation krävs lyhördhet och att parterna lär känna varandra, men också

att vara medveten om att det inte finns någon absolut sanning. Föräldrar och pedagoger har olika förhållande till barnet och ser barnet i olika miljöer, vilket oundvikligt medför att de ser saker på olika sätt.

En av förutsättningarna för ett aktivt och fungerande föräldrasamarbete är att pedagogerna har en klar uppfattning om sin yrkesroll. Det är viktigt att som pedagog fundera kring vad förskolan ska ge barnen och varför det är viktigt att föräldrar och personal lär känna varandra. Det är förskolan som ska bjuda in och öppna dörren för föräldrarna och på så sätt ge dem en möjlighet att se vad det är för tillvaro deras barn befinner sig i dagligen. Personalen är de som känner verksamheten och som lever i den, föräldrarna ser bara små snuttar av den och då oftast vid lämningar och hämtningar. Det är därför personalens ansvar att ge föräldrarna en möjlighet till inblick och ett större helhetsintryck. Den största anledningen till att föräldrar och personal måste lära känna varandra är att barnet ska må bra (Fredriksson, 1991). Om samarbetet mellan föräldrar och förskolan är bra eller dåligt påverkar både förskolan och hemmet. Det är inte endast en fråga om enkelriktad påverkan, utan om ett ömsesidigt samspel mellan två parter. Dessa två parter påverkas i sin tur av samhällsutvecklingen i form av politiska beslut gällande barnomsorg och arbetsmarknadsbeslut, bostadspolitik och liknande. (Rahm & Wall, 1990).

Fredriksson (1991) har genom studier funnit att de flesta föräldrar anser att det viktigaste är att få veta om deras barn trivs och mår bra i förskolan. Saker som kompisrelationer och om barnet fungerar i grupp har också stor betydelse för föräldrarna. Enligt Rahm & Wall (1990) är förskolan för många föräldrar ett ställe där deras barn får god omvårdnad i en stimulerande miljö medan de själva måste arbeta, och då är det viktigt att veta att deras barn blir bemött på ett positivt sätt av personalen. Att barnet blir sett, förstått och respekterat som det är. Föräldrars förväntningar på förskolan utgår främst från de behov de har som en familj och inte utefter vad som är bäst för förskolan. Många föräldrar känner sig i en underordnad ställning då de träder innanför förskolans dörrar. Här befinner de sig nu i en värld med vissa regler och oskrivna lagar och en kultur de inte är bekanta med. Föräldrar hamnar också i en beroendesituation då förskolan är en förutsättning för att föräldrarna skall kunna arbeta. Juul & Jensen (2003) hävdar å andra sidan att dagens föräldrar är engagerade, krävande och selektiva och inte innehar samma vördnadsfulla respekt för förskolan och skolan som tidigare generationer av föräldrar har haft. Dagens föräldrar är medvetna och förväntar sig en jämlik dialog. Bäck-Wiklund & Bergsten (2001) har genom sina studier av föräldrar visat på den

stress som många föräldrar idag känner över alla måsten i vardagen. Framförallt är det kvinnorna i studien som uttrycker en känsla av stress, krav och dåligt samvete. Dagens samhälle förändras i snabb takt och med det kraven som ställs på individen för att fungera som en samhällsmedborgare. Men även om nya krav och ideal tillkommer lever fortfarande gamla kvar. De bär vi med oss från vår egen uppväxt och genom traditioner och förväntningar (Bäck-Wiklund & Magnusson, 2001). Kravet om att engagera sig i förskolans verksamhet kan bli ytterligare en stressfaktor i familjens vardag. Mår barnet bra och allt fungerar väl i förskolan för barnet, kan detta krav lätt bli ett som väljs bort i den djungel av krav och måsten som dagens föräldrar måste hantera varje dag för att få tiden och orken att räcka till (Juul & Jensen, 2003).

Ett av de viktigaste verktygen för ett samarbete mellan förskolan och föräldrarna är det enskilda samtalet. Det är vid samtal som parterna kan försöka förklara och förstå vad som ligger till grund för olika åsikter och ställningstaganden (Sellerfors, 1984). I samtal där vi kan se varandra tolkar vi budskapet genom en mängd olika signaler så som hållning, spänning, gester, minspel och röstläge. Tonfall och kroppsspråk är starkt bidragande orsaker till hur vi tolkar ett budskap (Lindelöf Kitching & Magnusson, 1992). Samtal bör ses som en unik möjlighet att delge varandra erfarenheter kring barnet. Det är viktigt att både berätta och lyssna och på så sätt skapa ett fördjupat förtroende och öppna upp för nya perspektiv i synen på barnets utveckling (Rahm & Wall, 1990). Det är också av vikt att pedagoger har ett öppet förhållningssätt som en hjälp till att förstå varje förälder och vad det innebär att växa upp som barn i just denna familj. I mötet med familjen bör pedagogen försöka att använda sig av en upptäcksresandes nyfikenhet, och utgå ifrån att det föräldrar gör och säger har en mening för dem och hänger ihop med hur deras familj fungerar i vardagen (Lindelöf Kitching & Magnusson, 1992). Genom att respektera föräldrarnas unika kunskap om sitt barn och visa sin kompetens som pedagog, finns det förutsättningar för att skapa ett förtroendefullt möte (Rahm & Wall, 1990).

3 Empirisk del

I denna del redogör vi för de metodologiska utgångspunkter som ligger till grund för vår studie. Vidare följer studiens genomförande med en beskrivning av urval samt genomförande av enkäter och intervjuer och de steg som har tagits i analysarbetet. Metodvalet har skett i

förhållande till vårt syfte vilket är att belysa föräldrars kännedom och uppfattning om Lpfö 98 och att visa på vikten av kommunikation mellan förskolan och hemmet. Likaså besvara frågeställningarna:

- * Vilken kunskap har föräldrar till barn i förskolan om förskolans läroplan – Lpfö 98?
- * Vilken möjlighet anser föräldrar att de har att påverka verksamheten i förskolan?

3.1 Kvantitativ och kvalitativ metod

I vår studie har vi valt att använda oss av både kvantitativa och kvalitativa metoder för att uppnå vårt syfte och besvara våra frågeställningar. Då vi talar om kvantitativ forskning syftar vi på forskning som innebär olika former av mätningar vid datainsamlingen samt statistiska bearbetnings- och analysmetoder. Vid kvalitativ forskning syftar vi på forskning där datainsamlingen fokuserar på mjuka data genom intervjuer, observationer och tolkande analyser (Patel & Davidson, 2003). Vid genomförandet av vår studie har vi valt kvantitativ metod i form av en enkätundersökning samt kvalitativ metod i form av intervjuer.

Den kvantitativa metodens styrkor är enligt Andersen & Schwenke (1998) att den lämpar sig bäst när det är en stor mängd människor som skall delta i studien. Detta för att den kan nå även de som är geografiskt utspridda eller som av någon anledning kan vara svåra att få tag på för att genomföra en intervju. Likaså undviks vid en enkätundersökning den påverkan som forskare oundvikligen har på en respondent, dvs. deltagare, vid en intervju (Andersen & Schwenke, 1998). Den kvantitativa metodens svagheter ligger enligt Holme & Solvang (1997) i den stora tilltro som människor överlag har till allt som kan beskrivas med siffror. Detta innebär att det finns stor möjlighet för missbruk och feltolkning av den information som samlats in. Patel & Davidson (2003) hävdar att vid användande av enkät har forskare minst möjlighet att kontrollera tillförlitligheten innan studien genomförs. Genom att genomföra en pilotstudie kan det läggas en bättre grund för att frågorna i enkäten inte skall missuppfattas av de tilltänkta deltagarna. Enligt Andersen & Schwenke (1998) är det en nackdel att det inte går att kontrollera om respondenterna har uppfattat frågorna så som forskaren tänkt sig. Dock är den huvudsakliga svagheten vid en enkätundersökning bortfallet, det vill säga de som blivit ombedda men som väljer att inte delta i studien. Om svarsprocenten blir låg blir också värdet av studien litet.

Den kvalitativa metodens styrka är att det finns en större närhet till den eller det som ska studeras. Detta resulterar i att det ger respondenten större möjligheter till att påverka sin medverkan i studien. Ytterligare en styrka är att den kvalitativa intervjun liknar ett vanligt samtal, vilket i sin tur innebär att detta är den intervjuform där forskaren utövar minst styrning på respondenten. En av den kvalitativa metodens svagheter är att det är en mycket tidskrävande form av datainsamling. Intervjuerna kan bli långa, vilket i sin tur kan generera många timmar vid transkribering (utskrift), bearbetning samt analys. Detta innebär att det finns begränsningar för hur många deltagare som kan finnas med i studien. Använder forskaren sig av standardiserade frågeformulär, dvs. formulär med redan färdiga frågor som följs i en viss ordning, finns det ett inslag av stor styrning från forskarens sida. Detta ger minskade möjligheter för respondenterna att styra utvecklingen av intervjun och visa på sina egna uppfattningar (Holme & Solvang, 1997). Forskaren måste vara medveten om att denne genom sitt kroppsspråk, mimik och röstläge gör en påverkan på den som intervjuas (Andersen & Schwencke, 1998).

De fördelar vi har upptäckt med att använda oss av både kvantitativ- och kvalitativ metod i vår studie är att vi genom att använda oss av enkät har kunnat nå ett större antal personer, och i större utsträckning kunna se på skillnader och likheter bland svaren. Däremot har vi genom intervjuer kunnat gå mer på djupet och haft möjlighet att ställa följdfrågor. Respondenten har vid intervju haft möjlighet att kunna diskutera frågorna om något har varit oklart. Att kombinera de två metoderna gav oss också en större frihet vid bearbetning och analys av datainsamlingen. Eftersom intervjuerna genomfördes efter enkätundersökningen lämnade detta oss en frihet att gå vidare kring de frågor som hade väckt vårt intresse. Likaså var vår grundtanke att intervju pedagoger och rektorer kring svarsresultatet, dock hade vi inte planerat att intervju föräldrar eftersom vi trodde att en enkätundersökning skulle vara tillräcklig. Efter bearbetning och analys av enkät skiftade den kvalitativa undersökningen fokus och kom istället främst att hamna på intervjuer med föräldrar. Vi ser det som att en kombination av de båda metoderna på detta sätt ger en större frihet att ändra riktning under arbetets gång. En nackdel med en kombination är dock att det är väldigt tidskrävande. Var för sig är de två metoderna tidskrävande och som kombination måste forskaren räkna med många timmars extra arbete.

3.2 Pilotstudie

Utgångspunkten för vår studie var att vi ville undersöka vilka kunskaper föräldrar till barn i förskolan har om förskolans läroplan. Utifrån vårt syfte samt våra kunskaper om kvantitativa och kvalitativa metoder valde vi att genomföra en enkätundersökning bland föräldrar till barn i förskolan. För att undersöka om frågorna på vår enkät gav relevanta svar och om enkäten uppfattades som lättförståelig valde vi att genomföra en pilotstudie. Patel & Davidson (2003) anser att en pilotstudie kan användas i de fall då en teknik för att samla information behöver prövas eller för att pröva ett visst upplägg. Pilotstudien bör också genomföras på en grupp som motsvarar den egentliga undersökningsgruppen, men i mindre skala. Med utgångspunkt i detta valde vi att genomföra vår pilotstudie på fem föräldrar, alla med barn i förskolan, i vår bekantskapskrets. De fem deltagarna bor utspridda över hela Sverige, både i norr och i söder samt både i storstad och på landsbygd. Detta val gjorde vi för att på så sätt se om vårt språkval och ämnesval fungerade oberoende av bostadsort. De svar och den feedback vi fick kring vår enkät vid denna pilotstudie var avgörande för vårt beslut att använda oss av denna slutliga version av vår enkät (bilaga 1).

3.3 Huvudstudiens genomförande

Utifrån erfarenheter från pilotstudien kom huvudstudien att genomföras i två omgångar. Först genomfördes en enkätundersökning bland föräldrar till barn på fem förskolor i två intill varandra gränsande kommuner. Därefter följde en sammanställning av enkätsvaren varpå intervjuer genomfördes med föräldrar, pedagoger samt rektorer. I följande redogör vi för tillvägagångssättet vid studien.

3.3.1 Urval

Inför studien gjordes ett antal urval: val av kommuner, val av förskolor, val av föräldrar samt val av personal.

Valet av kommuner skedde utifrån det fokus vi hade innan studiens genomförande. Grundtanken var att vi skulle genomföra studien på förskolor i två olika kommuner och jämföra resultaten mellan de två olika kommunerna. Vi valde två intill varandra gränsande

kommuner, dels för att underlätta det praktiska genomförandet av studien men framförallt för ett intresse för vilka skillnader och likheter som skulle kunna tänkas finnas mellan två intill varandra gränsande kommuner. Dock blev detta perspektiv under studiens gång av underordnad betydelse och valdes slutligen bort. Eftersom delar av perspektivet skiftade under studiens gång blev det aktuellt att omvärdera det insamlade datamaterialet för att se vilket som var det mest innehållsrika.

När val av kommuner var klara gjordes ett urval av förskolor som skulle delta i studien. I den ena kommunen valdes tre kommunala förskolor inom samma rektorsområde. Detta för vårt intresse för att se vilka skillnader och likheter som kunde finnas inom samma rektorsområde. I den andra kommunen valdes två kommunala förskolor i två olika rektorsområden. Detta dels beroende på att det endast finns kommunala förskolor i denna kommun samt att i de flesta fall finns det bara en förskola per rektorsområde. Vi ansåg att det var viktigt att först och främst ge information och att göra en förfrågan till ansvariga inom den verksamhet där vi ville genomföra studien, för att på så vis öppna upp för en positiv inställning och ett bra intervjuklimat. Vi valde utifrån detta att besöka rektorerna för de aktuella rektorsområdena och informera om vår studie. Gensvaret från de tre rektorerna var mycket positivt och de ställde sig alla positiva till en enkätundersökning samt intervjuer. Två av rektorerna gav förbehållslöst sitt godkännande medan den tredje gav sitt godkännande med kravet att all personal på förskolan skulle samtycka till studien annars fick den inte genomföras. Därefter kontaktade vi de aktuella förskolorna och informerade personalen om vår studie och gjorde en förfrågan. Samtliga av personalen på de fem förskolorna gav sitt samtycke till ett genomförande av studien.

Vid urvalet av föräldrar för deltagande i studien beslöt vi att dela ut enkäter till samtliga (152) föräldrar till barnen på de olika förskolorna. Detta för att säkerställa ett tillräckligt stort deltagande i studien. En av förskolorna hade fem avdelningar men en avdelning föll bort från studien eftersom denna avdelning var stängd vid de tillfällen vi besökte förskolan. Valet av föräldrar för intervju gjordes genom direkt förfrågan till föräldrar på förskolan. Tanken var att intervjua en förälder per förskola, varpå den förste förälder vi träffade på var förskola tillfrågades om han/hon hade lämnat in enkäten och kunde tänka sig att delta i en intervju. Två av dem som tillfrågades hade inte lämnat in enkäten och en avböjde att delta i en intervju. Slutligen blev det fyra föräldrar från fyra olika förskolor som intervjuades.

När det gäller personalen som valdes ut för intervju gjorde vi valet att intervjua pedagoger som hade ansvar och deltog i den pedagogiska verksamheten som helhet. Vi uteslöt därmed medvetet köks- och städpersonal, vikarier samt praktikanter.

3.3.2 Genomförande av enkäter

Genom hela vårt arbete har frågorna vad, varför och hur varit viktiga. De har varit vår utgångspunkt i allt vi har gjort och ett redskap för att hålla fokus och skärpa genom hela studien. Syftet med vår studie har först och främst varit att belysa föräldrars syn på Lpfö 98 och därför har föräldrarna varit vår huvudundersökningsgrupp i studien. Vi bestämde oss för att använda oss av en enkätundersökning för att på så sätt få en större överblick över föräldrars syn på Lpfö 98 och vilken kunskap de anser att de har om densamma. Med en enkät kunde vi nå ut till en större mängd föräldrar. Patel & Davidson (2003) anser att de metoder som används vid insamling av data måste väljas utifrån den tänkta undersökningsgruppen samt den kunskap vi söker. Utifrån litteraturstudier samt diskussion kring vad det var vi ville ha reda på och hur vi skulle bearbeta det insamlade materialet sammanställande vi frågorna till enkäten. Den ändrade innehåll och utseende många gånger innan vi slutligen beslöt oss för den slutliga versionen. Då hade också en pilotstudie genomförts vilket hade varit mycket givande. Samtidigt hade val av kommuner och förskolor som skulle delta i undersökningen gjorts. Möten hade skett med rektorer och pedagoger där information gavs kring studien och tillstånd begärdes från vår sida att genomföra studien på respektive förskola. Därefter påbörjades arbetet med att trycka upp den mängd enkäter som behövdes, kuvert införskaffades och missivbrev (brev till respondenterna, bilaga 2) skrevs och undertecknades.

Slutligen var det då dags att lämna ut enkäten till de tänkta deltagarna. Föräldrarna informerades via missivbrev, föräldramöten, tamburkontakt och via telefon (vi hade lämnat våra telefonnummer) om studiens syfte och det faktum att alla deltagare var helt anonyma. Detta faktum förstärktes ytterligare av att vi hade skickat med kuvert som enkäten skulle återlämnas i förseglade. Likaså fanns det plastmappar uppsatta på väggarna i tamburen på förskolan som föräldrarna kunde lämna sina kuvert i.

Vår enkät hade till en viss del en hög grad av standardisering, vilket innebär att det inte förekom några variationer (Trost, 2001). Alla fick samma enkät och alla fick den genom

förskolan. Dock förekom också en lägre standardisering då vi också hade öppna frågor samt att de fasta frågorna hade utrymme för kommentarer där föräldrarna kunde svara med egna ord. Då det gäller fasta frågor med svarsalternativ med någon form av graderad inställning används ofta udda alternativ. På det viset innebär mittalternativet någon form av neutral grund. Eftersom det finns en benägenhet hos människor att undvika ändpunkterna och dra sig inåt mitten (centraltendens) valde vi den mer radikala varianten att använda oss av fyra svarsalternativ (Patel & Davidson, 2003). Detta för att undvika en centraltendens och ”tvinga” deltagaren att ta ställning. Dock kan vi inte veta om de svar vi har fått är de svar som ligger närmast sanningen eller om deltagaren hade svarat helt annorlunda om det hade funnits ytterligare ett alternativ. Därför valde vi att inkludera rader för motivering av det inringade svarsalternativet, för att föräldern på detta sätt med egna ord kunde motivera valet. Enligt Patel & Davidson (2003) är det viktigt att vara kritisk vid beslutandet av antalet frågor till en enkät. Ju fler frågor desto svårare blir det att motivera deltagaren. Detta tog vi fasta på och var noga med att urvalet av frågor endast skulle vara frågor relevanta för vår studie.

3.3.3 Genomförande av intervjuer

Vår grundtanke var att intervjua pedagoger och rektorer på de aktuella förskolorna kring resultatet av enkätundersökningen. Men då vår bearbetning av det insamlade materialet började visade det sig att det fanns så många intressanta vinklar och tendenser att vi beslöt oss för att göra intervjuer även med några av föräldrarna. Vi valde att även göra intervjuer med pedagoger och rektorer för att få deras version och på så vis få en bredare bild, även om större fokus av studien nu lades på föräldrarna.

Utifrån litteraturstudier samt resultatet av enkätundersökningen kom vi fram till ett antal frågor att ha som underlag vid intervjuer med föräldrar, pedagoger och rektorer (bilaga 3), s.k. intervjuguide (Kvale, 1997). Dessa frågor skulle endast vara frågor att utgå ifrån och inte tvingande. En bas att kunna återkomma till om samtalet vandrade iväg alltför långt ifrån det vi önskade att få veta. Tanken var att intervjuerna skulle vara så öppna som möjligt, med låg standardisering, och med stor möjlighet för den intervjuade att kunna påverka sin medverkan. Vi kontaktade pedagoger och rektorer (vilka hade tillfrågats innan om de kunde tänka sig att ställa upp på en intervju) och bestämde tid för intervju. De fick också möjlighet att ta del av resultatet någon dag innan intervjutillfället för att kunna förbereda sig. Föräldrar kontaktades

genom tamburkontakt på förskolorna och tillfrågades om de kunde tänka sig att ställa upp på en intervju. Fyra föräldrar, två pedagoger samt två rektorer deltog i intervjuundersökningen. En intervju med en förälder skedde via telefon, övriga skedde vid enskilt möte. Föräldrar intervjuades i hemmen, pedagoger på förskolan och rektorer på deras kontor. Då endast två av de intervjuade godkände användande av bandspelare skedde övriga intervjuer med papper och penna. De intervjuer som skedde med papper och penna visades efter transkribering för den intervjuade för godkännande. Patel & Davidson (2003) hävdar att det fordrar träning för att kunna föra anteckningar vid en intervju och att detta kan tränas i vardagliga händelser. Detta gjorde vi inför intervjusituationerna genom att anteckna vad som sades vid olika tv-program samt att vi observerade våra egna barn vid lek. Trost (2001) anser att kvalitativ metod bör användas då forskare är intresserade av att försöka förstå människors sätt att resonera eller reagera och att hitta mönster (Trost, 2001). Det är vid en intervju viktigt att som forskare visa ett genuint intresse och en förståelse för den intervjuade eftersom motivationen påverkas av den relation som uppstår mellan deltagarna i en intervju. Det är av vikt att vara medveten om den påverkan intervjuarens kroppsspråk och mimik kan ha på den intervjuade (Patel & Davidson, 2003).

3.3.4 Analysen

Vid bearbetning och analys av datainsamlingen genom kvantitativ metod började vi med att läsa igenom alla enkäter vi hade fått in, och därefter tog vi hjälp av dator för att sammanställa materialet. Vi använde oss av en frekvensmodell, det vill säga en tabell där all data prickades av, för att samla och ordna rådata (Patel & Davidson, 2003). Detta för att på så sätt få en tydlig bild av det insamlade materialet. Data organiserades både förskolevis, kommunvis samt som en gemensam enhet. Kommentarer till de fasta frågorna samt svaren på de öppna frågorna organiserades utefter samma mall. När all data var organiserad övergick vi till att redovisa resultaten enligt statistiska diagram (Andersen & Schwencke, 1998, Patel & Davidson, 2003, Trost, 2001) genom att använda oss av stolpdiagram. Andersen & Schwencke (1998) hävdar att fördelen med att använda sig av en figur är att det är lättare att se resultaten. Nackdelen kan dock vara att noggrannheten inte blir lika stor som då vi anger exakta siffror, beroende på vilket datorprogram man har tillgång till. När all data var bearbetad övergick vi till att se om vi kunde se skillnader och likheter mellan hur deltagare vid samma förskola hade svarat, mellan olika förskolor, mellan kommunerna och slutligen

som en enhet. Vi gick igenom en fråga i taget för att kunna se om vi kunde skönja några mönster eller tendenser.

Vid bearbetning och analys av datainsamlingen genom kvalitativ metod påbörjades detta direkt efter varje intervju då respektive intervju transkriberades i sin helhet. Vid de tillfällen bandspelare hade använts kunde vi gå tillbaka och skriva ut intervjun exakt ordagrant. Vid de tillfällen då intervjuer hade skett via telefon eller med användande av penna och papper, skrevs intervjun rent och visades sedan för respektive deltagare för godkännande. Då deltagarna i den kvalitativa intervjuundersökningen var indelade i tre kategorier; föräldrar, pedagoger samt rektorer, valde vi att först analysera var kategori för sig för att slutligen se på dem som en enhet. Intervjuerna lästes igenom åtskilliga gånger och vi letade efter skillnader och likheter. Slutligen började mönster och tendenser framträda. Enligt Patel & Davidson (2003) krävs det upprepade genomläsningar av texterna vid kvalitativa undersökningar för att börja kunna se tendenser och mönster. Detta tillsammans med transkribering innebär att användandet av kvalitativa metoder oftast är tidskrävande. Enligt May (2001) kan användandet av innehållsanalyser vara en hjälp vid bearbetning och analys av både kvantitativa och kvalitativa datainsamlingar. Innehållsanalyser består av: problemformulering, genomgång av texten, urvalsmetoder, tolkning och analys. Det genomförs en undersökning av hur ofta vissa ord eller fraser förekommer i texten för att på så sätt identifiera dess egenskaper. Allt insamlat material har analyserats utifrån vårt syfte och våra frågeställningar.

4 Resultat och analys av empirisk del

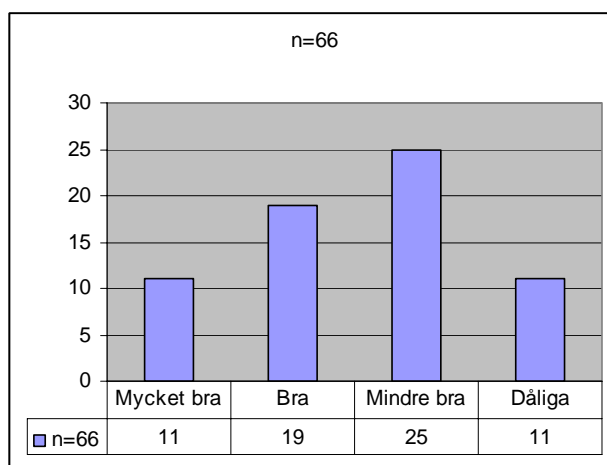
I följande kapitel redovisas resultatet av vår studie. Den kvantitativa studien i form av en enkätundersökning redovisas med stapeldiagram samt ett urval av kommentarer från deltagarna. Den kvalitativa studien i form av intervjuer redovisas i löpande text med citat och kommentarer efter modell från Patel & Davidson (2003). Båda redovisningarna kompletteras med analyser. Syftet med studien är att belysa föräldrars kännedom och uppfattning om Lpfö 98 och att visa på vikten av kommunikation mellan förskolan och hemmet. Likaså besvara frågeställningarna:

- Vilken kunskap har föräldrar till barn i förskolan om förskolans läroplan – Lpfö 98?
- Vilken möjlighet anser föräldrar att de har att påverka verksamheten i förskolan?

4.1 Redovisning av enkäter

Fem förskolor i Skåne deltog i studien. Vid genomförandet av enkätundersökningen delade vi ut 152 enkäter till föräldrar med barn i förskolan. Av dessa fick vi tillbaka 66 stycken, det vill säga 43 %. Utifrån detta har vi valt att inte redovisa resultatet i procentsats, utan istället det antal personer som har svarat respektive svarsalternativ. Detta för att underlätta för läsaren. Eftersom deltagandet i enkätundersökningen blev lågt blir tillförlitligheten låg. Vi kan med andra ord inte generalisera kring svarsresultatet. Däremot tycker vi oss kunna se vissa tendenser då vi analyserar svarsresultatet. Här nedan följer resultatet av vår enkätundersökning. Resultatet redovisas gemensamt, det vill säga alla svarsresultat som en enhet. Endast valda delar av de insamlade kommentarerna redovisas. Beteckningen n=66 anger antalet respondenter.

4.1.1 Vilka kunskaper har föräldrar om förskolans läroplan?

Figur 4.1

På frågan om vilka kunskaper föräldrar ansåg att de hade om förskolans läroplan svarade 25 stycken att de hade mindre bra kunskaper, medan 19 stycken ansåg att de hade bra kunskaper. Alternativen mycket bra och dåliga kunskaper fick vardera elva svar. Föräldrarnas motivering lyder som följer:

Mycket bra:

- Jag jobbar själv i förskolan.
- All info sätts upp på tavlan så att alla kan läsa.

- Har tyvärr inte läst läroplanen men jag tycker att personalen gör ett jättebra jobb eftersom min son stormtrivs på dagis.

Bra:

- Förskolan har skickat ut kopior på läroplanen som vi föräldrar fått läsa.
- Vi får alltid papper på det och på våra föräldramöten beskrivs alltid läroplanen noga.
- Vi blir hela tiden informerade, via papper och föräldramöten på dagis.
- Rektorn har vid ett föräldramöte gått igenom läroplanen i stora drag.

Mindre bra:

- Vi får övergripande information på föräldramöten. Eftersom jag ser att mina barn gör framsteg och trivs väldigt bra, så tycker jag att det fungerar. Vilket gör att jag inte har ett behov av att kontrollera läroplanen.
- Har inte lagt ner någon tid på att ta reda på något om läroplanen.
- Vet att den finns, vet inte om jag tycker att det är bra eller dåligt att den kopplas till skolans läroplan.
- Jag har väl inte engagerat mig så som jag borde.
- Jag har nog inte varit så engagerad. Man är trött när man har små barn.

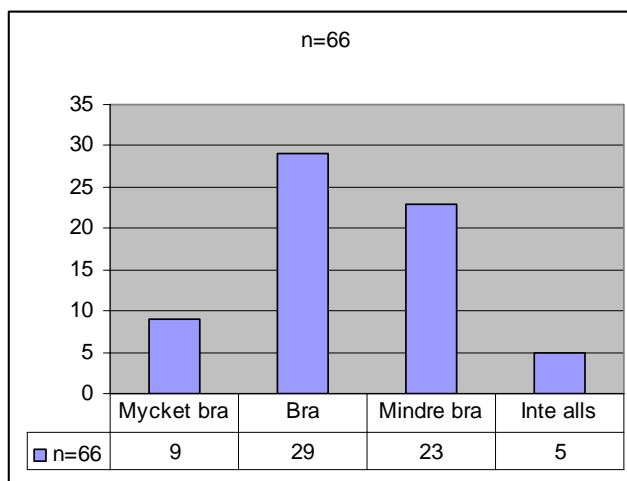
Dåliga:

- Har inte fått någon information varken skriftlig eller muntlig.
- Finns ingenstans att naturligt inhämta kunskap. Måste själv söka mycket aktivt för att få kunskapen. Personalen berättar ej/informerar på ex utvecklingssamtal.
- Har inte hört om någon läroplan ännu.
- Vi har aldrig tagit reda på den, utan litat på att personalen kan och följer den.

Vi tycker oss kunna se en tendens till att de som svarat att de har mindre bra kunskap om läroplanen hänvisar detta till eget bristande engagemang. Många vet om att den existerar men har inte lagt ner någon tid på att läsa och sätta sig in i den. Bland dem som har svarat att de har bra kunskap ser vi en tydlig bild av att de upplever att förskolan har givit bra information om läroplanen. Den har förmedlats både muntligt och skriftligt. Av dem som har svarat alternativet mycket bra arbetar nästan uteslutande alla som pedagoger. De som upplever att de har dålig kunskap om läroplanen menar på att de inte har fått någon information. Vår slutsats

är att i vissa fall har kommunikationen mellan förskolan och hem varit bra medan den i andra har varit bristfällig då det gäller information kring läroplanen.

4.1.2 Anser föräldrar att förskolan har informerat om läroplanen?

Figur 4.2

På frågan om i vilken utsträckning föräldrar ansåg att förskolan hade informerat om förskolans läroplan svarade 29 stycken bra, 23 mindre bra, nio mycket bra och fem stycken svarade att förskolan inte alls hade informerat dem om förskolans läroplan. Föräldrarnas motivering lyder som följer:

Mycket bra:

- All info sätts upp på tavlan så att alla kan läsa. Och under samtal där de berättar vad de gör.
- Vi får alltid papper på det och på våra föräldramöten beskrivs alltid läroplanen noga.
- Fröken som skolade in berättade mycket men allt har inte hunnit fastna i huvudet än.

Bra:

- Vid inskolning togs det upp på ett bra sätt.
- Senaste föräldramötet fick vi info om Lpfö 98 och då sades även att de hade ett exemplar man kunde få läsa.

- Den hänger på anslagstavlan.
- Dom har haft ett föräldramöte som handlade om Lpfö 98.

Mindre bra:

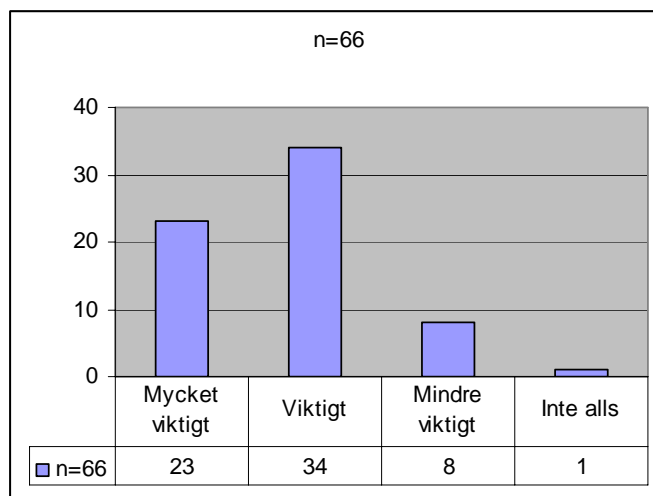
- Fick ett häfte förra hösten om Lpfö 98 som jag läste igenom. Men saknar mer konkret och ”daglig” information om hur & vad man jobbar med barnen.
- Talat om att de arbetar efter läroplanen.
- Jag tror att det behövs mycket tydlighet för att man som förälder ska förstå läroplanen och arbetet utifrån den för vi ser inte verksamheten.

Inte alls:

- Jag hade önskat mig att vi under utvecklingssamtal hade diskuterat läroplanen utifrån var mitt barn befinner sig.
- Jag antar att det finns en läroplan och att denna borde blivit informerad vid föräldramöte eller utvecklingssamtal.

Bland svarsalternativen för de som har svarat att de tycker att förskolan har informerat bra kring läroplanen, kan vi se att många menar att förskolan har gett bra information. Informationen har delgivits vid inskolning, föräldramöte, genom broschyr samt vid utvecklingssamtal. De som har svarat att de anser att förskolan har gett mindre bra information håller med om att de har fått information, men att den har varit bristfällig, otydlig eller endast getts vid ett tillfälle, oftast vid inskolning. De som har svarat mycket bra på frågan menar att förskolan ger bra och kontinuerlig information, medan de som har gett svarsalternativet inte alls menar på att de inte har fått någon information. En förälder säger också att hon/han endast varit på ett föräldramöte och där nämndes inte läroplanen. Här hade det varit intressant att veta hur länge barnet/barnen varit i omsorgen eftersom detta kan ha betydelse för hur föräldrar upplever att förskolan har informerat kring läroplanen. Har föräldern inte deltagit i ett föräldramöte eller utvecklingssamtal har denne kanske inte ännu kommit i kontakt med läroplanen.

4.1.3 Anser föräldrar att det är viktigt att ha kunskap om läroplanen?

Figur 4.3

På frågan om i vilken utsträckning föräldrar anser att det är viktigt att de har kunskap om läroplanen och dess innehåll, svarar 34 stycken att det är viktigt, 23 mycket viktigt, åtta stycken mindre viktigt och en förälder anser att det inte alls är viktigt att som förälder ha kunskap om läroplanen. Föräldrarnas motivering lyder som följer:

Mycket viktigt:

- Jag kan stödja mitt barns utveckling bättre och framförallt förstå, (se helheten).
- För har du inte vetskap kan du ej heller påverka.
- För att veta vad man som förälder kan kräva att förskolan ska ge barnen.

Viktigt:

- Så jag vet vad mitt barn förväntas ”kunna”.
- Anser jag att barnen inte ”lär” sig något är det alltid bra om jag tar del av läroplanen som förhoppningsvis finns på förskolan.
- Jag vill ju egentligen veta, men ibland blir det så mycket. Man vill ju gärna veta vad barnen gör.
- Annars kan man inte påverka.

Mindre viktigt:

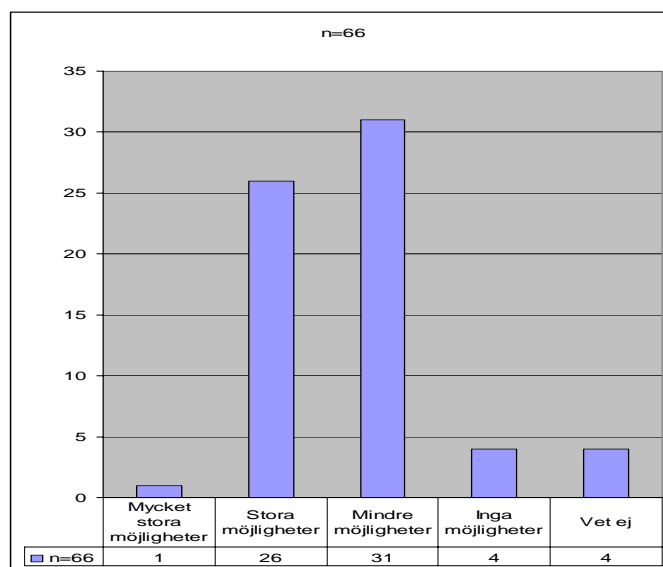
- Fungerar det bra med en relation barn-förskola-förälder och att barnen gör framsteg, så har jag inget större behov av en stor kunskap om läroplanen.
- Jag har fullt förtroende för förskolans personal.
- Det viktigaste för mig är att barnen mår bra och trivs och dessutom utvecklas.
- Vårt barn har varit på förskolan så kort tid att det viktiga för oss fortfarande är det sociala och att de vardagliga sakerna fungerar.

Inte alls:

- Inte när de är så unga. Det blir annorlunda när barnen kommer till skolan. Nu märker man endast framstegen hos barnen.

Av dem som har svarat att det är viktigt att som förälder känna till läroplanen ser vi en tydlig tendens till att föräldrar tycker att det är viktigt för att på så sätt kunna påverka verksamheten. Likaså menar flertalet att allt som rör deras barn är av vikt och att de vill veta hur deras barn utvecklas och lär sig. Några föräldrar påtalar också vikten av att känna till vilka rättigheter de har som föräldrar gentemot förskolan, samt vilka krav de kan ställa på förskolan. Några föräldrar svarade att de vill veta men att de inte orkar. Tiden finns helt enkelt inte. Av dem som har svarat att de anser att det är mycket viktigt att känna till läroplanen ser vi ett tydligt mönster i att föräldrarna vill veta och vara delaktiga i deras barns vardag, och på detta sätt kunna stödja sitt barn i sin utveckling. Två föräldrar nämner också vikten av att kunna påverka verksamheten. Av dem som har gett svarsalternativet mindre viktigt menar flertalet att de har förtroende för personalen och dess kompetens och att det viktigaste är att barnet trivs. En förälder skriver att det blir viktigare att känna till läroplanen då barnet börjar skolan. Detta hävdar även den förälder som har svarat inte alls.

4.1.4 Föräldrars möjlighet att påverka verksamheten?

Figur 4.4

På frågan om i vilken utsträckning föräldrar anser att de har möjlighet att påverka förskolans verksamhet svarade 31 stycken att de ansåg att de hade mindre möjligheter, 26 svarade stora möjligheter, fyra inga möjligheter och en förälder svarade att han/hon ansåg att de hade mycket stora möjligheter. Ytterligare fyra stycken lade till alternativet vet ej. Föräldrarnas motivering lyder som följer:

Mycket stora möjligheter:

- Vi har mycket bra samarbete mellan personal och oss föräldrar.

Stora möjligheter:

- Genom bra kontakt med personalen samt att man själv aktiverar sig och ställer frågor. Samt förslag på förbättringar.
- I samband med utvecklingssamtal kan man komma fram till vad som är bäst för barnet.
- Vi har föräldragrupp på förskolan där frågor tas upp som sedan vidarebefodras till personalen.

Mindre möjligheter:

- De vet själva vad de ska arbeta med och jag tror inte att jag behöver ifrågasätta deras ped. kompetens.
- Hade varit kul med ett gemensamt planeringsmöte, föräldrar och personal.
- Pga att det är kommunen och dess ekonomi som styr väldigt mycket. Utifrån det så gör personalen sitt bästa, och jag upplever de öppna för förslag om vi har.
- Det verkar vara fasta ramar, och man vill ju inte "lägga sig i". Personalen gör ju ett bra jobb.

Inga möjligheter:

- Den tiden finns inte.
- Man får inte reda på så mycket ju, så då är det nästan omöjligt att påverka deras läroplan.
- Vi har inga möjligheter att påverka!

Bland dem som har svarat att de anser att de har mindre möjligheter att påverka verksamheten tycker vi oss se en viss uppgivenhet hos flertalet föräldrar, vilka anser att det mesta i verksamheten styrs av kommunen och av redan fasta ramar. Några har svarat att de inte vill lägga sig i eller ifrågasätta personalens kompetens. Flertalet påpekar också att de litar på pedagogerna och deras kompetens. Däremot menar de som har svarat att de anser att de har stora möjligheter att det finns en bra kontakt mellan föräldrar och förskola. De upplever att personalen lyssnar och att föräldrarna har möjlighet att ge egna förslag. En förälder påpekar också att de har en föräldragrupp på sin förskola som samarbetar med personalen. Den förälder som svarat mycket stora möjligheter menar på att det finns ett bra samarbete mellan personal och föräldrar. De som svarade inga möjligheter anser att de inte får någon information och att de inte har någon möjlighet att påverka.

4.1.5 Vad anser föräldrar att de har möjlighet att påverka i förskolan?

På den öppna frågan om vilka områden i förskolans verksamhet som föräldrar anser att de har möjlighet att påverka svarade föräldrarna följande:

- Om jag vill ändra något specifikt som rör mitt barn. T.ex. sovtid, olika aktiviteter som behöver tränas – motorik.

- Saker som handlar om mat, pottränning, sovning, och tider brukar gå att påverka.
- Utemiljön, då vi som föräldrar fixar så att den blir trevlig.
- I alla områden som rör mitt barn.
- Inga. Tycker personalen sköter det bra.

Vi tycker oss kunna se en bild av att många föräldrar upplever att det som de kan påverka i verksamheten framförallt är sådant som det egna barnets sovttider, vistelsetid, matrutiner och utemiljön. De upplever också att de kan ge förslag på olika aktiviteter. Det finns också föräldrar som upplever att de inte kan påverka någonting alls.

4.1.6 Områden föräldrar önskar ett större inflytande över.

På den öppna frågan om vilka områden som föräldrar önskar ett större inflytande över svarade föräldrarna följande:

- Antalet lärare på antalet barn.
- Mer tid och kontakt med personalen det är så jäktigt för det mesta. Kanske starta en föräldrardag där man planerar att, t.ex. städa och fixa leksaker utomhus på förskolan.
- Att barnantalet skulle sänkas.
- Önskar ett föräldraråd för att kunna påverka tex utemiljö, aktiviteter.
- Dokumentation av barnens framsteg.
- Anser att det vore önskvärt med mer anpassningsbara tider för de barn som har föräldrarna sjukskrivna, arbetslösa eller föräldralediga.

Ett återkommande ämne bland svarsalternativen är en önskan om att kunna påverka storleken på barngruppen eller mängden pedagoger. Flertalet av de föräldrar som är sjukskrivna, arbetslösa, föräldralediga eller har sitt barn i allmän förskola, och som endast får ha sina barn i omsorgen 15 timmar per vecka, önskar att de kunde påverka vistelsetiden för sitt barn på förskolan i större utsträckning. Ett stort antal föräldrar önskar inget större inflytande eftersom de är nöjda med verksamheten samt litar till pedagogernas kompetens. En förälder önskar ett större inflytande i alla sammanhang.

4.2 Redovisning av intervjuer

Vi intervjuade fyra föräldrar, två pedagoger samt två rektorer. Intervjuerna redovisas gruppvis. Eftersom talspråk och skriftspråk skiljer sig åt har vi i citaten tagit bort sådant som pauser, utfyllnadsuttryck och annat som kan möjliggöra en identifikation av den intervjuade. Vi har därför valt att använda oss av skriftspråk. Resultatet redovisas nedan i form av löpande text med citat och kommentarer.

4.2.1 Intervjuer med föräldrar

På frågan om vilka förväntningar de intervjuade föräldrarna har på sitt barns förskola svarade samtliga att det viktigaste är att barnet trivs och att personalen tar väl hand om barnet. Likaså att kompisrelationerna fungerar. En av föräldrarna säger också att hennes förväntningar även gäller det pedagogiska arbetet och då främst det skapande och den fria leken.

– Att mitt barn mår bra och trivs och att det funkar med kompisarna och så. Att han utvecklas och får den stimulans han behöver.

– ... det är viktigt att mitt barn trivs, har kompisar och inte blir retad och att han trivs med personalen.

Ingen av de intervjuade föräldrarna har själva gått på förskola då de var barn, men för alla var det en självklarhet att deras barn skulle gå på förskola. I samtalet om varför föräldrarna har valt att ha sitt barn på förskola istället för annan form av barnomsorg, hänvisar tre av de intervjuade till att det på förskolan finns fler vuxna än hos en dagmamma, och att barnet därför inte är utlämnat till en person om personkemin inte skulle fungera.

– Nästan alla barn går ju på dagis idag. Det finns inte många dagmammor längre och eftersom jag själv inte trivdes hos min dagmamma när jag var liten så var inte dagmamma något alternativ. Funkar det inte hos en dagmamma är du utlämnad till en person. Därför blev det dagis. För där finns det fler som jobbar och funkar det inte med en så finns det ju andra.

- Vi var på förskolan och tittade och tyckte att det verkade som ett bra alternativ. Vi diskuterade hemma och kom fram till att förskolan är bra för där finns mer än en pedagog. Hos dagmammans så är där bara en vuxen och på förskolan är där många olika pedagoger.

Två av föräldrarna anser att det är bra med en läroplan för förskolan även om de själva menar att de har måttliga eller inga kunskaper om läroplanen.

- Ja, det är bra att de har någon form av riktlinjer hur verksamheten ska fungera.
- Det är säkert bra, den finns ju av en anledning. Fast jag kan absolut noll om den.

En förälder ville gärna veta mer om läroplanen medan däremot en annan ansåg att han hade tillräckliga kunskaper om läroplanen. Båda menade på att om de ville veta mer kunde de fråga personalen och att de säkert skulle hjälpa dem. Några av föräldrarna hänvisade också till den stress de upplever i sin vardag samt vid lämning och hämtning på förskolan.

- Har man ett litet barn hemma och skall lämna sitt stora barn 3 timmar varje dag så är det superstressigt. Föräldrar som kanske inte mår riktigt bra som är hemma orkar inte med stressen.
- ... det är ju alltid så stressigt när man lämnar och hämtar och ärligt så orkar jag väl inte heller, det är så mycket annat.

4.2.2 Intervjuer med pedagoger

Båda pedagogerna som intervjuades anser att deras respektive förskola nog har varit dåliga på att informera kring läroplanen och dess innehåll. Samtidigt hänvisar de till att föräldrarna inte orkar engagera sig.

- Sen orkar inte dagens föräldrar engagera sig så mycket. Det är tuffare idag, allt är så stressat. Det gäller att lägga sin tid där den behövs. Funkar allt för barnet så räcker det nog för många föräldrar.

- Verkar som att många föräldrar vill veta om läroplanen men orkar inte. Föräldrarna orkar inte engagera sig, utan litar på oss pedagoger.

På frågan hur de konkret arbetar med att få ut innehållet och budskapet i Lpfö 98 svarar pedagogerna:

- Föräldramöten där vi informerar om läroplanen. Den hänger på anslagstavlan, de föräldrar som är intresserade läser den.
- Vi är nog ganska dåliga på det tyvärr. Vi måste bli bättre där. Man nämner det ju ibland med utvecklingssamtal och föräldrarna får en broschyr när de skolar in sitt barn. Men det blir så lätt att man istället pratar om sånt som vardagsrutiner, det är ju det föräldrarna vill veta.

Den ena pedagogen hävdar att mycket av det som står i läroplanen är ju så som de alltid har arbetat, men att det idag är större fokus på individen. Detta anser hon är svårt att arbeta utefter idag då det sker stora besparingar inom barnomsorgen. Pedagogen syftar till att de stora besparingarna är en bidragande orsak till att det är svårt att hinna med föräldrarna.

- Vi känner att vi inte räcker till och det känns som att i många fall får vi tänka kollektivt för att det ska bli något gjort alls. Man önskar att det fanns mer tid att bara sitta ner och prata med ett barn, eller att spela ett spel. Sånt känns som lyx idag.

En av pedagogerna anser att läroplanen har varit bra för förskolan eftersom den har höjt dess status och att de använder läroplanen vid planeringen av verksamheten så att alla bitar kommer med. Den andra pedagogen hävdar å sin sida att hon upplever att de inte hinner med läroplanen som de borde. Idag läggs mycket av pedagogernas tid utanför barngruppen, så som kurser, fortbildning, möten och olika former av dokumentation. Pedagogen upplever det som att det blir allt mindre tid i barngruppen till förmån för allt mer pappersarbete.

- Ibland känns det som vi har fullt sjå bara med att få dagen att gå ihop och då blir det inte så mycket tid över att fundera på läroplanen.

4.2.3 Intervjuer med rektorer

Efter att ha studerat resultatet av vår studie kring deras respektive förskola/förskolor anser båda rektorerna att resultatet i stort överensstämmer med det resultat de själva har fått fram vid olika undersökningar och diskussioner. De syftar bland annat på att många föräldrar vill men inte orkar engagera sig i förskolans verksamhet och att så länge barnen trivs och mår bra är föräldrarna nöjda.

– Så länge som barnen mår bra mår föräldrarna bra.

En av rektorerna pratar om att alla föräldrar har olika förväntningar och krav på förskolan vilket kräver en bra kommunikation mellan förskola och hem. Hon hävdar också att för föräldrarna är det oftast basbehoven och vardagssituationerna som är det viktiga och att de ytterst sällan pratar om verksamhetsmålen.

– Jag tror det beror väldigt mycket på rädsla och okunskap. För har du ingen kunskap om läroplanen så kan du inte påverka.

Rektorerna talar mycket kring läroplanen och arbetet med att kunna förmedla dess innehåll och budskap till föräldrarna. De anser att förskolan måste vara tydlig då den ska förmedla innehållet till föräldrarna. I samtalet kring hur förskolan ska erbjuda föräldrar att delta i verksamheten hävdar rektorerna att det är viktigt att ha en öppen syn och en tydlighet gentemot föräldrarna. Kommunikation är det allra viktigaste redskapet i en bra relation.

– Ha en öppenhet mot föräldrarna. Ni är välkomna men kolla med pedagogerna att ni kan komma vid den tiden.

– Jag vet att de vill vara med, vill kunna påverka och då gäller det att vi bjuder in. Även om det bara kommer 5 stycken. Då kommer det kanske 25 nästa gång.

En av rektorerna talar också om att samhället och förskolan tillsammans måste sträva efter att finna en balans i vem som har ansvaret för barnens uppfostran. Hon syftar till att samhället tidigare har tagit på sig ett stort ansvar för barnens uppfostran men i och med den nya läroplanen försöker nu förskolan att återlämna delar av ansvaret till föräldrarna. Dock anser

hon att det uppstår en konflikt då många av dagens småbarnsföräldrar själva är fostrade inom det gamla systemet. Likaså menar båda att det är viktigt med trygghet för alla parter, detta för att underlätta en bra kommunikation.

4.3 Sammanfattande analys

Vi har genom vår studie kunnat se att föräldrars kunskap om förskolans läroplan är varierande. Flertalet menar dock att de har bra eller mindre bra kunskaper om läroplanen. Fram träder en bild av att förskolorna i det stora hela ger bra och kontinuerlig information om läroplanen men att föräldrar inte orkar engagera sig. Många hänvisar till att de tycker att det är viktigt att känna till läroplanen och att de vill veta mer, men att de inte orkar engagera sig eller har behov av det eftersom deras barn trivs och allt fungerar som det ska. Det föräldrarna anser att de kan påverka är oftast saker som sovtider, vistelsetid, matrutiner och liknande. Sådant som de önskar ett större inflytande över är storleken på barngruppen och mängden pedagoger. Ett tydligt mönster som framträder är att föräldrarna anser att det viktigaste är att deras barn mår bra och trivs i verksamheten. Detta återkommer både föräldrar, pedagoger och rektorer ofta till i enkätsvar och intervjuer. Båda pedagogerna menar på att de på sina respektive avdelningar/förskolor inte har varit tillräckligt tydliga i att informera om läroplanen och att de har en del att förbättra. Båda tycker också att det är bra med en läroplan, men den ena pedagogen upplever att det blir allt svårare att leva upp till målen eftersom det sker kraftiga besparingar samtidigt som storleken på barngrupperna ökar. De två intervjuade rektorerna anser att det är viktigt att ha en tydlighet och öppen syn gentemot föräldrarna, både då det gäller att informera om Lpfö 98 och i att bjuda in föräldrarna till påverkan av verksamheten. Kommunikation är ett viktigt redskap i att skapa en bra relation mellan föräldrar och förskolan.

5 Diskussion

Något som både föräldrar, pedagoger och rektorer alla har uppmärksammat är den stressfyllda vardag som dagens föräldrar lever i. Om detta skriver också Bäck-Wiklund & Bergsten (2001) som hävdar att dagens föräldrar lever i en vardag fylld med stress och ständiga måsten. Varken ork eller tid räcker till och avvägningar måste göras varje dag för vad som kan hinnas med och vad som måste prioriteras. Likaså Juul & Jensen (2003) tar upp problematiken kring

föräldrars stressfyllda vardag och att kravet på att engagera sig i förskolans verksamhet kan bli ytterligare en stressfaktor för föräldrar. För många föräldrar är det viktigaste att barnet mår bra och att allt fungerar bra i verksamheten, och så länge det gör det är föräldrarna nöjda och litar helt på pedagogernas kompetens. Detta är två faktorer som är ständigt återkommande i både enkätundersökningen och de intervjuer vi genomförde. Många föräldrar hänvisar till att de vill veta mer och vara delaktiga, men att de helt enkelt inte orkar engagera sig för att det finns så många andra måsten. Många är också de föräldrar som menar att de litar på personalens kompetens och därför inte ser någon anledning till att engagera sig eller ifrågasätta. I de fall föräldrarna anser att de har möjlighet att påverka verksamheten i förskolan gäller det ofta saker som matsituationer, sovrutiner och i vissa fall utomhusmiljön. Det finns föräldrar som hävdar att de inte alls kan påverka verksamheten. Vår studie visar att mycket av det föräldrar skulle vilja kunna påverka är sådant som storleken på barngruppen, mängden pedagoger och vistelsetider för deltidsbarn. Detta är sådant som påverkar deras barns situation på förskolan men som bestäms av administrativ personal eller politiker. Flera föräldrar hänvisar här till den styrning som sker ifrån kommunens sida, och att de känner att de inte har möjlighet att påverka de beslut som tas av politikerna. För att barnets utveckling ska ske på bästa möjliga sätt är det enligt Bronfenbrenner (1979) viktigt att de olika närmiljöerna kring barnet står i nära samarbete med varandra.

I resultatet av vår studie kan vi se att en övervägande majoritet av föräldrarna anser att det är viktigt att de har kunskap om läroplanen. De vill kunna påverka verksamheten och stödja sitt barn i dess utveckling. Detta anser vi är mycket positivt och visar på en medvetenhet och vilja till engagemang hos föräldrarna. Vi anser att det är upp till förskolan att förvalta denna önskan om större kunskap om läroplanen, och finna vägar i att nå fram till en bra dialog mellan förskolan och hemmet. Vår studie visar att kommunikationen mellan förskolan och hemmet i många fall upplevs som bristfällig. Bland de föräldrar som svarat att förskolan har informerat mindre bra eller inte alls kring läroplanen, kan vi tydligt se att det i dessa fall brister i kommunikationen mellan förskolan och hemmet. Dessa föräldrar upplever att de inte har fått någon information eller att den information de har fått inte har varit tillräcklig. Här måste förskolan bli bättre och arbeta för en bättre kommunikation med hemmet. Varje förälder som upplever att kommunikationen med förskolan är bristfällig är en förlust. Förskolan får aldrig acceptera att kommunikationen mellan förskola och hem inte fungerar.

Då vi tittar bakåt i historien ser vi att behovet av kvinnlig arbetskraft har varit styrande för förskolans utbyggnad (Tallberg Broman, 1995), vilket gjorde att föräldrarna hamnade i en beroendesituation då förskolan blev en förutsättning för att föräldrarna skulle kunna arbeta. Denna beroendesituation existerar än idag vilket gör att föräldrarna kan känna sig i en underordnad ställning gentemot förskolan och dess personal (Rahm & Wall, 1990). Detta kan vi se tendenser till i vår studie, i vilken flera föräldrar återkommer till att de inte vill ifrågasätta pedagogernas kompetens och inte vill lägga sig i. Några anser också att de inte har några möjligheter till påverkan av verksamheten i förskolan. Somliga föräldrar hänvisar också till den styrning av verksamheten som sker från kommunens sida. Det är här viktigt att vara medveten om att precis som i Bronfenbrenners (1979) ekologiska utvecklingssystem så påverkas det lilla barnet av de beslut som fattas i regering och riksdag. Som vi tidigare har sett i vår tillbakablick över förskolans historia, är förskolan inte bara en pedagogisk institution utan lika mycket ett arbetsmarknadspolitiskt redskap (Orlenius, 2001, Persson, 1991).

Samtidigt som det sker kraftiga besparingar inom barnomsorgen är förskolan just nu inne i ett expanderande skede. Allmän förskola för 4 och 5 åringar, barnomsorg för barn till arbetslösa, föräldralediga och sjukskrivna samt barnomsorg för barn till yrkesverksamma föräldrar, innebär att idag finns merparten av alla barn mellan 1-5 år inom barnomsorgen. Detta sätter ett enormt tryck på kommunerna att tillhandahålla bra omsorg. Det ställer också stora krav på de pedagoger som arbetar i förskolan. I och med Lpfö 98 förändrades barnsynen och pedagogrollen. Från att ha varit den som skulle fylla barnen med kunskap har pedagogen nu blivit en medskapare av kunskap tillsammans med barnen och föräldrarna (Jonstoj, 2000). Att ta till sig ett nytt sätt att tänka och arbeta tar tid. Det tar tid att finna sin väg till att nå målen. Att dessutom göra det i tider av kraftiga besparingar är en utmaning för varje pedagog. Genom den kunskap vi har nått genom att genomföra denna studie är det vår uppfattning att förskolan står inför en spännande tid. Juul & Jensen (2003) menar att dagens föräldrar är medvetna och engagerade och kräver en jämlik dialog. De har inte samma vördnadsfulla respekt för skolväsendet som tidigare generationer. Vi hoppas att förskolan kommer att utnyttja detta nya tänkande och öppna upp dörren och bjuda in föräldrarna till samverkan. Det är förskolan och dess pedagoger som har ansvaret att upprätta en bra kommunikation med barnets föräldrar för att barnet ska kunna utvecklas på bästa sätt. Vi tror att om förskolan öppnar dörren för föräldrarna och visar att deras kunskap om sitt barn är viktig för barnets utveckling och för verksamheten, då kommer också föräldrarna att komma. Men de måste få känna att deras engagemang har betydelse, annars kommer det att försvinna in i dimman av

alla måsten och krav. Barnet, föräldrarna och förskolan är som en treenighet. De är alla beroende av varandra och de behöver alla trygghet för att må bra.

Eftersom vi endast fick in 43 % av de utlämnade enkäterna har vår studie tyvärr låg tillförlitlighet. Vi kan endast spekulera kring varför det blev så. Det var säkerligen många olika faktorer som spelade in. Kanske var enkäten otydlig, svår eller ointressant för deltagaren. Kanske hade vi inte skapat ett tillräckligt stort förtroende för att förmå föräldrarna att delta i större utsträckning. Likaså tror vi att sådant som stress, glömska och ett medvetet val att inte delta spelade roll. Att det fanns ett inlämningsdatum och att vi inte gjorde några skriftliga eller muntliga påtryckningar för att få in fler svar hade säkert betydelse för några. Vid samtal med rektorer och pedagoger har vi fått veta att detsamma gäller vid de tillfällen då dessa förskolor har gjort enkätundersökningar. Det är svårt att få föräldrarna att delta och deltagandet har alltid varit lågt. Men vi fick trots allt 66 betydelsefulla svar. Varje röst som gör sig hörd är viktig och även om vår studie har en låg tillförlitlighet kan vi i resultatet se tendenser och mönster. Men vi kan på intet sätt generalisera eller presentera några absoluta sanningar.

Vi har under arbetet med studien blivit medvetna om hur viktigt det är med kommunikation mellan förskolan och hemmet. Att vi i vårt kommande yrke har en oerhört viktig roll i att skapa en öppen dialog med föräldrarna och sätta barnet och dess utveckling i centrum. Relationen mellan pedagog och förälder är en yrkesrelation, där det gäller att vara professionell och se bortom saker som kan försvåra en öppen kommunikation. Att etablera en bra kontakt med barnets förälder bör inte ses som ett nödvändigt ont, utan tvärtom som en naturlig och viktig del av yrkesrollen. Ska vi kunna förstå varandras förväntningar och behov måste det finnas en öppen kommunikation och en medvetenhet om att det inte finns några absoluta sanningar. Likaså en förståelse för att det vi gör, oavsett om vi är föräldrar eller pedagoger, det gör vi för barnets bästa.

Vår studie har inneburit en spännande resa och möten med många intressanta människor som har delat med sig av sin kunskap, sina upplevelser och tankar kring förskolan och dess läroplan. Det har blivit en djupdykning in i ett ämnesområde som vi under studiens gång har förstått inte är alltigenom lätt. Det har handlat om att beskriva mötet mellan förskolan och hemmet, mellan två parter som båda har barnets bästa för sina ögon men som trots det, eller kanske just därför, har svårt att mötas. Inför vår studie hade vi en föreställning om att många

föräldrar inte kände till Lpfö 98 och att förskolan inte kunde förmedla densamma. Men under resans gång har vi fått en djupare förståelse för problematiken kring ämnet samt fått en förändrad syn både vad det gäller förskolan och föräldrar och deras möte.

Det har varit ett oerhört intressant arbete och samtidigt som vi har fått svar på våra frågor har det också fötts nya. Det hade varit spännande att fortsätta inom samma ämne, att gräva djupare i problematiken men också att fortsätta vidare med pedagogerna. Hur arbetar de med att göra läroplanen tydlig för föräldrarna? Hur ser de på att arbeta utefter Lpfö 98? Har deras förväntningar på Lpfö 98 infriats? Vilka ser de som de största utmaningarna de närmsta åren? Hur ser de på sin yrkesroll? Ja, frågorna är många och det finns många pedagoger där ute som har en historia att berätta.

5.1 Metodkritik

I efterhand kan vi se att vi i enkäten borde ha inkluderat en fråga om hur länge barnet har vistats på förskolan. Om barnet är relativt nyinskolat på förskolan och föräldrarna inte har deltagit i ett föräldramöte eller utvecklingssamtal, blir kanske svaren på frågorna annorlunda än om barnet har tillbringat fyra år på förskolan. Likaså hade det varit intressant att se vilka eventuella skillnader och likheter det hade kunnat bli bland svaren från föräldrar som är nya inom barnomsorgen och de som har haft barn inom barnomsorgen under ett antal år. Det är tyvärr en brist i vår enkät som vi upptäckte alltför sent.

Det finns också fördelar och nackdelar med att i samband med en enkätundersökning sätta en sista datum då svaren skall vara inlämnade. Fördelen med att sätta en tidsgräns, och en relativt kort sådan, kan vara att då blir förhoppningsvis inte enkäten lagd åt sidan och bortglömd, utan fylls i så fort som möjligt. Nackdelen kan dock vara att om tiden för inlämningsdatum har passerat finns risken att enkäten slängs istället för att fyllas i och lämnas in. Utifrån samtyckeskravet i de etiska kraven som finns för forskning (Vetenskapsrådet, 2002) valde vi att inte göra några påtryckningar för att få in enkäter. Dock valde vi att låta plastmappen vi hade hängt upp för inlämnade av enkäter hänga kvar på varje förskola ytterligare en vecka efter inlämningsdatum. Detta som en form av påminnelse och för att detta förhoppningsvis skulle generera i fler inlämnade enkäter, vilket också blev utfallet. En av nackdelarna med en enkät är att du aldrig kan säkerställa att den som deltar i undersökningen uppfattar frågorna på det sätt som du önskar. På samma sätt kan vi inte heller veta om de som aldrig lämnade in

några svar på enkäten inte samtyckte till densamma eller om det fanns andra faktorer som gjorde att enkäten aldrig lämnades in.

En av frågorna vi ställer oss är vilka faktorer som kan ha spelat in då vi inte fick ett större deltagande i vår undersökning? Kanske var vår enkät svår att förstå och kanske var vi inte tillräckligt tydliga i våra formuleringar? Kanske var ämnet för svårt eller inte tillräckligt viktigt för individen? Påverkar sådant som stress, tidsbrist, glömska och bristande intresse hur stort deltagandet blir? Kanske vill föräldrar inte delta för att de känner att de inte har tillräckliga kunskaper kring ämnet? Eller kanske kan det vara så att de gjorde ett medvetet val då de valde att inte svara på enkäten? Frågorna som väcks är många och intressanta och lär tyvärr förbli obesvarade eftersom vi endast kan spekulera i vad det låga deltagandet beror på.

Vid intervjusituationerna var vår intention att inte styra samtalet för mycket. Med facit i hand kan vi dock se att det är svårt att helt undvika styrning. Framförallt i de situationer då samtalet kommer långt ifrån det tänkta området. I de fallen blir styrning nödvändigt. Likaså har vi sett en tendens till mindre grad av styrning vid de tillfällena då de intervjuade har haft en stor berättarlust än vid de tillfällena då de intervjuade har varit fåordiga.

En fälla har också ledande frågor varit. De är svåra att undvika, vilket vi tror handlar mycket om ovana från vår sida. Likaså kan vi inte veta om vi fick de svar på frågorna som den intervjuade ville ge eller de svaren som han/hon trodde att vi förväntade oss. Det är också svårt att avgöra vilken påverkan vi som forskare hade på de intervjuade vid intervjutillfället. Att vi har påverkat är vi övertygade om men vi vet inte i vilken utsträckning. Vid intervju har vi också sett både styrkor och svagheter med att använda sig av en bandspelare. Styrkan är att kunna gå tillbaka och kontrollera materialet, höra exakt ordval och röstläge. Likaså att fokus helt kan vara på den som intervjuas och samtalet som förs. Svagheter med att använda en bandspelare är att det kan uppfattas som en konstlad situation och kan resultera i att den som intervjuas känner sig obekvämt med situationen. Dessutom finns risken att bandinspelningen av någon anledning inte fungerar. Därför är det alltid bra att föra anteckningar samtidigt som bandspelare används. Svagheter med att inte använda bandspelare har varit att vi inte kunnat gå tillbaka och kolla om vi verkligen fått med allt som den intervjuade sa och det kräver mycket träning i att bli snabb och duktigt på att anteckna. Det kan också uppstå längre pauser då forskaren måste hinna skriva ner det som sägs. Däremot kan dessa längre pauser också få en positiv effekt genom att den intervjuade får möjlighet till eftertanke och tänka igenom vad

han/hon vill ha sagt. Styrkan i att endast använda sig av anteckningar kan vara att situationen mer liknar ett vanligt samtal och därför också kan kännas mer avslappnat.

5.2 Etiska överväganden

Genom alla faser av vårt arbete med vår studie, från idé till färdig produkt, har vi ställts inför etiska överväganden. Dessa etiska överväganden börjar redan på idéstadiet och fortsätter även när arbetet är avslutat. I detta arbete har Vetenskapsrådet (2002) varit en viktig källa till information. Vetenskapsrådet (2002) beskriver individskyddskravet som den självklara utgångspunkten för forskningsetiska överväganden. Samtidigt måste alltid individskyddskravet vägas mot forskningskravet. Forskningskravet innebär att de kunskaper som finns tillgängliga ständigt utvecklas och fördjupas och att metoder förbättras. Eventuell kunskapsvinning måste med andra ord alltid ställas mot eventuella negativa följder för berörda undersökningsdeltagare eller tredje person. Individskyddet kan delas in i fyra allmänna huvudkrav på forskningen: informationskravet, samtyckeskravet, konfidentialitetskravet samt nyttjandekravet. I dessa krav har vi funnit det stöd vi har behövt under arbetet med vår studie för att kunna ta ställning till de etiska överväganden vi har ställts inför.

Informationskravet innebär att forskaren skall informera berörda parter kring syftet med forskningsprojektet, vilken uppgift de kommer att ha i projektet och att deltagandet är frivilligt (Vetenskapsrådet, 2002). Med utgångspunkt från dessa krav valde vi att informera berörda parter i studien både muntligt och skriftligt. Både rektorer, pedagoger samt föräldrar fick muntlig information kring studien och dess syfte. Detta skedde för rektorer och pedagoger vid enskilda samtal samt vid personalmöten. För föräldrar skedde detta vid tamburkontakt och föräldramöten. Likaså fick föräldrarna enkäten med ett tillhörande brev. I brevet fanns också våra telefonnummer och en uppmaning att ringa oss om frågor uppstod.

Samtyckeskravet innebär att den eller de som deltar i en undersökning själva har rätt att bestämma över sin medverkan (Vetenskapsrådet, 2002). Utifrån detta krav valde vi att inte utöva några som helst påtryckningar mot någon av de berörda parterna i studien. De föräldrar som returnerade ifyllda enkäter lämnade därmed sitt samtycke till deltagande i studien, medan de som inte returnerade enkäterna inte gav sitt samtycke. Därför genomfördes inte heller

någon form av påminnelse för att få in fler enkätsvar. Vid intervjuerna tog vi hänsyn till deltagarnas önskan om att inte bli inspelade på band.

Konfidentialitetskravet innebär att personuppgifter och övriga uppgifter om alla berörda i undersökningen skall förvaras på ett sådant sätt att de inte kan bli tillgängliga för obehöriga. Likaså att det inte ska vara möjligt att identifiera enskilda individer eller grupper vid publicering av insamlad data (Vetenskapsrådet, 2002). Med utgångspunkt från dessa krav väljer vi att i vår undersökning inte nämna några av de berörda parterna vid namn. Likaså valde vi att bifoga kuvert med varje enkät för att ytterligare stärka anonymiteten för deltagarna. Plastfickor sattes upp på väggen i entrén på varje förskola där föräldrarna själva kunde lämna sina kuvert utan att någon registrerade vilka som deltog eller inte.

Nyttjandekravet innebär att de uppgifter om enskilda personer som samlas in endast får användas i forskningssyfte (Vetenskapsrådet, 2002). Vi ämnar inte använda insamlat material annat än till detta arbete

6 Sammanfattning

I litteraturdelen har vi velat belysa delar av förskolans och läroplanens historia sett ur ett samhällsperspektiv. Likaså behandlas begreppen utvecklingsekologi och styrning genom fokus på Bronfenbrenner (1979) och hans teorier. Slutligen avslutas kapitlet med en redovisning av forskning kring förhållandet mellan föräldrar och förskolan. Vår litteraturstudie utmynnar i frågeställningarna:

- Vilken kunskap har föräldrar till barn i förskolan om förskolans läroplan – Lpfö 98?
- Vilken möjlighet anser föräldrar att de har att påverka verksamheten i förskolan?

Vi valde att använda oss av en enkätundersökning bland föräldrar samt intervjuer med föräldrar, pedagoger och rektorer, för att på detta sätt söka svar på våra frågeställningar. I resultatet kan vi se ett tydligt mönster i att föräldrar vill veta mer om Lpfö 98 samt att de vill engagera sig mer i verksamheten, men att tid och ork inte räcker till. I de fall föräldrar anser att de kan påverka verksamheten i förskolan handlar det ofta om olika rutiner som rör det egna barnet. Sådant som föräldrar önskar ett större inflytande över är antalet barn i

barngruppen och antalet pedagoger. Flera föräldrar upplever det som svårt att påverka verksamheten eftersom mycket av det föräldrar vill kunna påverka är sådant som styrs av kommunen.

Syftet med vår studie har varit att belysa föräldrars uppfattning och kännedom om Lpfö 98, samt att visa på vikten av kommunikation mellan förskolan och hemmet. De slutsatser vi har nått fram till, baserat på vår genomförda studie i förhållande till vårt syfte, är att kommunikation är ett viktigt redskap i att skapa en bra relation mellan föräldrar och förskolan. För att barnet skall utvecklas på bästa möjliga sätt krävs en bra relation mellan förskolan och hemmet. Ansvaret för att en bra relation skapas vilar tyngst på förskolan, då det handlar om en yrkesrelation. Barnet, föräldrarna och förskolan är en treenighet där alla är beroende av varandra och där alla behöver trygghet för att må bra.

Källförteckning

Andersen, E. & Schwencke, E. (1998) *Projektarbete – en vägledning för studenter*. Lund: Studentlitteratur.

Andersson, B-E. (1980) *Bronfenbrenners utvecklingsekologi*. Stockholm: Högskolan för lärarutbildning i Stockholm. Institutionen för pedagogik rapport 15/1980.

Bronfenbrenner, U. (1979) *The Ecology of Human Development*. Harvard University Press.

Bäck-Wiklund, M. & Bergsten, B. (2001) *Det moderna föräldraskapet. En studie av familj och kön i förändring*. Stockholm: Natur och Kultur.

Flising, L., Fredriksson, G. & Lund, K. (1996) *Föräldrakontakt*. Stockholm: Informationsförlaget.

Fredriksson, G. (1991) *Föräldrasamarbete i förskolan*. Lund: Studentlitteratur.

Granberg, A. (1998) *Förskoleboken*. Stockholm: Bonnier Utbildning.

Holme, I.M. & Solvang, B.K. (1997) *Forskningsmetodik*. Lund: Studentlitteratur.

Jonstojj, T. (2000) *Barn med rätt att lära*. Stockholm: Sveriges Utbildningsradio.

Juul, J. & Jensen, H. (2003) *Relationskompetens i pedagogernas värld*. Stockholm: Runa Förlag.

Kvale, S. (1997) *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.

Kveli, A-M. (1994) *Att vara lärare*. Lund: Studentlitteratur.

Lindelöf Kitching, M. & Magnusson, I. (1992) *Utveckla föräldrasamtalen*. Stockholm: Almqvist & Wiksell Förlag.

- May, T. (2001) *Samhällsvetenskaplig forskning*. Lund: Studentlitteratur.
- Orlenius, K. (2001) *Värdegrunden – finns den?* Stockholm: Runa Förlag.
- Patel, R. & Davidson, B. (2003) *Forskningsmetodikens grunder*. Lund: Studentlitteratur.
- Persson, S. (1991) *Förskolan i ett samhällsperspektiv*. Lund: Studentlitteratur.
- Pramling Samuelsson, I. & Asplund Carlsson, M. (2003) *Det lekande lärande barnet i en utvecklingspedagogisk teori*. Stockholm: Liber.
- Rahm, T. & Wall, G. (1990) *Föräldrasamtal i förskolan*. Lund: Studentlitteratur.
- Sellerfors, E. (1984) *Föräldrasamtal*. Lund: Studentlitteratur.
- Statens Skolverk. (1995) *Överenskommet! Fyra internationella överenskommelser som ligger till grund för de nya läroplanerna*. Stockholm: Liber.
- SAOL12. (1998) *Svenska Akademiens ordlista över svenska språket (12: e uppl.)*. Stockholm: Nordstedts Ordbok.
- Svenska Språknämnden. (2002) *Svenska skrivregler*. Stockholm: Liber.
- Tallberg Broman, I. (1995) *Perspektiv på förskolans historia*. Lund: Studentlitteratur.
- Trost, J. (2001) *Enkätboken*. Lund: Studentlitteratur.
- Utbildningsdepartementet (1998) *Läroplan för förskolan – Lpfö 98*. Stockholm: Fritzes förlag.
- Vetenskapsrådet (2002) *Forskningsetiska principer inom humanistisk-samhällsvetenskaplig forskning*. Stockholm: Vetenskapsrådet.

Enkätfrågor om förskolans läroplan!

Ringa in det svarsalternativ som passar dig bäst och motivera ditt svar.

1. Vilka kunskaper anser du att du som förälder har om förskolans läroplan Lpfö 98?

Mycket bra   Bra   Mindre bra   Dåliga

Motivering: .....
.....
.....

2. I vilken utsträckning anser du att förskolan har informerat dig som förälder om förskolans läroplan och dess innehåll?

Mycket bra   Bra   Mindre bra   Inte alls

Motivering: .....
.....
.....

3. I vilken utsträckning anser du att det är viktigt att du som förälder har kunskap om läroplanen och dess innehåll?

Mycket viktigt   Viktigt   Mindre viktigt   Inte alls

Motivering: .....
.....
.....

4. I vilken utsträckning anser du att du som förälder har möjlighet att påverka förskolans verksamhet?

Mycket stora
möjligheter

Stora
möjligheter

Mindre
möjligheter

Inga
möjligheter

Motivering: .....

.....

.....

5. Inom vilka områden anser du att du som förälder har möjlighet att påverka förskolans verksamhet?

.....

.....

.....

6. Ge exempel på områden där du som förälder skulle önska ett större inflytande:

.....

.....

.....

7. Övriga kommentarer:

.....

.....

.....

Hej!

Vi heter Tina Olsen och Charlotte Bengtsson. Vi går vår sista termin på Lärarhögskolan i Kristianstad där vi utbildar oss till förskollärare. Under vår sista termin skriver vi ett examensarbete som handlar om föräldrars kunskap om förskolans läroplan, Lpfö 98, och om kommunikationen mellan förskolan och hemmet.

För att kunna skriva detta examensarbete behöver vi hjälp av er föräldrar. Vi skulle uppskatta mycket om ni tog er tid att besvara den medskickade enkäten. För att resultatet av vår undersökning skall bli så bra som möjligt är det viktigt att ni också motiverar era svar.

Vi sänder med ett kuvert som vi ber er att stoppa ner enkäten i och försegla när ni har besvarat frågorna. Detta för att skydda er anonymitet. Materialet kommer att behandlas konfidentiellt. Var snälla och lämna era förseglade kuvert till personalen på förskolan senast 17/9.

Har ni frågor eller funderingar kring enkäten så får ni gärna kontakta oss:

- Tina Olsen XXXXXXXXXXXX
- Charlotte Bengtsson XXXXXXXXXXXX

Tack för er medverkan!

Med vänliga hälsningar

Tina Olsen

Charlotte Bengtsson

Frågeställningar vid intervju med pedagoger och rektorer.

- Vilka tankar får du kring resultatet av undersökningen?
- Vilken inverkan/roll tror du att historia, tradition och förväntningar spelar för förskolan?
- Hur arbetar ni konkret med att föra ut budskapet i Lpfö 98?
- På vilket sätt erbjuder ni föräldrarna att delta i verksamheten?
- Hur upplever ni att det är att arbeta utifrån Lpfö 98?

Frågeställningar vid intervju med föräldrar.

- Vilka förväntningar har du på ditt barns förskola?
- Har du själv gått på förskola/dagis? Hur upplevde du det?
- Varför valde du att ditt barn skulle gå i förskola?
- Vad anser du om att förskolan har en läroplan?